

BEHCƏT DEYİR Kİ...

“100 sünbül kiçik kitabları” seriyasının müəllifi:
Dilman Şahmərdanlı

Tiflis – 2018

Tərcümə edən:	Ağabala Mehdiyev
Redaktor:	Dilman Şahmərdanlı
Korrektor:	Turac Eldarqızı
Yekun oxunuş:	Toğrul Musayev
Bədii-texniki tərtibat:	İsmayıl Süleymanlı
Üz qabığının dizaynı:	Azər Əsgərzadə

Tiflis – 2018, 80 səh.

© **Yüz sünbül / 2018**

Kitabçanın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri qadağandır.

Yüz sünbül seriyası | 3

Ön söz

Bu kitabda qeyd edilən sözlər Allaha doğru elmi və əməli hərəkət yolunda bir ömür yol qət etmiş şəxsin səksən illik təcrübələrinin xülasəsi və araşdırmalarının nəticəsidir. Bu misilsiz şəxsiyyət hazırda şiə məzhəbinin fiqh elmi sahəsində böyük müctəhid, Allaha doğru mənəvi hərəkət yolunda can qoymuş arif, Quran və Peyğəmbər sünnəsini çox gözəl bilən alim kimi tanınır.

Məşhur alim və kamil arif Ayətullah Məhəmmədtəqi Behcət – Allah ona rəhmət etsin – şiə alimlərinin fəzilətləri dillər əzbəri olan layiqli davamçılarındanır.

Onun qədimdən məşhur olan əsas xüsusiyyətlərindən biri qısa və konkret danışması olub.

Bu böyük şəxsiyyətin Quran ayələri, hədislər və irfani təcrübələrdən götürülmüş qısa kəlamlarının hamısı hikmət çeşmələrindən axan bulaqlara bənzəyir. İnsafla yanaşdıqda onların hamısının mənəvi tərbiyədə nur saçan çiraqlar olduğunu görmək olur.

Gənc nəslin əməli şəkildə doğru yola istiqamətləndirilməsini özünün əsas narahatlığı hesab edən “əz-Zəhra” hüseyniyyəsinin mədəniyyət şöbəsi özünün üçüncü yazılı əsərini bu qısa kəlamlardan seçmələrə həsr edib.

Şübhəsiz, böyük alimlərimizin Quran və sünənin təlimlərində qərğ olmuş kəlamlarının yayılması nəinki Əhli-beyt kəamları və məktəbinin zəiflədilməsinə səbəb olmur, əksinə, onların başqa bir formada yayılması sayılır. Ayətullah Behcətin sözlərinin seçilməsinin səbəbi budur ki, bu alimin malik olduğu irfan dəqiq şiə irfanı və Əhli-beyt təlimləri əsasında formalaşmış irfandır. Həm məqbul, həm də təqlid edilməyə layiq irfan budur.

Elə buna görə də həqiqət aşiqi olan milyonlarla gənc bu cür kitab və əsərləri əldən-ələ ötürür, öpüb gözləri üstə qoyurlar.

Bu kitabçada Ayətullah Behcətdən nəql edilmiş bütün sözlərin mənbəyi göstərilmişdir və təbii ki, onların düz olub-olmamasına görə məsuliyyəti istifadə edilmiş mənbələr daşıyır.

*“əz-Zəhra” hüseyniyyəsinin
mədəniyyət şöbəsi*

I Fəsil

Allah və Tövhid

1- Allahı zikr (yad) etməyi – istər ürəkdə edilən zikr, istər dil ilə edilən zikr olsun – heç bir çərçivədə məhdudlaşdırmaq olmaz. Allahı yad etmək dil zikrindən daha geniş mənada götürülür. Çünki bütün itaətlər və Allahın razı olduğu hər şey Allahı zikr etməkdir.

2- Gərək Allah kömək etsin və müvəffəqiyyət versin ki, bəndə öz seçim və istəyi ilə ixtiyari işlər görə bilsin.

3- Allah-taala həm Quranda, həm də digər yerlərdə Cənnəti və Cənnət əhlini o qədər yüksək ifadələrlə vəsf edib ki, kiminsə onu eşidib sonra da şövqdən ölməsi qeyri-mümkün deyil. Cəhənnəm ayələri də elədir... Belə ki, insanın öz günahlarını yada salıb ölməsi mümkünsüz deyil.

4- Ölüm, həyat, xəstəlik, sağlamlıq, zənginlik və yoxsulluq əlində olan Zata, yoxsa özü möhtac, gücsüz və aciz olan şəxsə müraciət edib Onunla dostluq etməyimiz yaxşıdır?!

5- Allahı tanımaq ibadətlərin ən əzəmətlisidir və bütün dini vəzifələr Allahı tanımağa girişdir.

6- “Və bütün adları Adəmə öyrətdi”¹ ayəsindəki “adlar”da məqsəd insanın həqiqətləri bilməsidir ki, bu onun heyvanlardan, hətta mələklərdən üstünlüyünə səbəb olur.

7- Qüdsi hədisdə deyilir: “Hər şeyi sənin üçün, səni isə Özüm üçün yaratdım”. Bütün yaradılış aləmi insanın elm və idraka yetişməsi üçün yaradılıb.

8- Bizi tanıyblar, əməllərimiz qorunur, onların şəkli çəkilib... Məgər əl, ayaq və digər bədən üzvlərinin şahidlik etməsi zarafatdır?!

9- Sübhanəllah! Allah-taala Öz qüdrət nişanələrini bizə yuxu vasitəsi ilə göstərir. Biz öz mövcudluğumuz və ixtiyarımızı yuxu vasitəsi ilə itiririk. Yuxu bizim ixtiyarsızlığımız, hətta heç nə olmamağımızı göstərmək üçün yaradılış nişanəsidir.

10- Əgər yaradılış qələmi və Allahın yaradılış istəyi olmasa, heç bir güc sahibi, hətta Buxtunnəsr (tarixin zalım və qəddar hökmdarlarından biri olub) insana heç bir ziyan vura bilməz.

---

¹ Bəqərə, 31

11- O aləm (Bərzəx və mələklər aləmi) geniş aləmdir, hər şey göz qabağındadır, dörd divardan ibarət bu dünya kimi deyil, orada keçmiş, indi və gələcək eynidir.

12- Mələklər bizim səsimizi yazırlar. Onlar bizim sözlərimizin həm özünün, həm də niyyətimizin ilahi, yoxsa nəfsani və şeytani olmasının şəklini çəkirlər.

13- Bu dünya ilə axirət aləminin nisbəti ana bətni ilə bu dünyanın nisbəti kimidir. Ölüm ruhun doğuluşudur.

14- Cənnətin dərəcələri insanların boyuna uyğun paltarlar kimidir, bəstəboy hündürboy şəxsin uzun paltarına əsla paxıllıq etmir.

II Fəsil

Quranın əzəməti

15- Əgər hər şeyin şəklini göstərən bir kitab olsaydı, o, Qurandır ki, Cənnət ilə Cəhənnəmi göstərir.

16- Quranın iman əhli üçün – xüsusilə əgər elm əhli də olsalar – hansı möcüzə və kəramətlərə malik olduğunu və onların Quranda nələrini gördüyünü Allah bilir.

17- Əgər biz Quranı özünün həqiqi surətində görə bilsək, onda məlum olar ki, əlimizi sitrondan² seçə bilirik, ya yox?!”³

---

² Sitrus cinsinə aid bitki növü. – Tərc.

³ Bu ifadə insanın pərişan və həyəcanlı olanda nə etdiyini bilməməsi barədə məsəldir. Ondan məqsəd budur ki, insan hər hansı bir səbəbdən özünü itirəndə nə etdiyini bilmir və bıçaqla əlində olan meyvənin qabığını soymaq əvəzinə, həzrət Yusifi görə qadınlar → kimi – “Yusif” surəsinin 31-ci ayəsində işarədir – öz əllərini kəsib doğrayır. – Tərc.

18- Quranın gətirdiyi proqram insan tərbiyə etmək üçün bizə təqdim edilən son proqramdır. Lakin biz onun qədrini bilmirik.

19- Əgər Qurana əməl etsəydik, başqalarını İslam və Qurana cəzb edərdik. Çünki Quran bütün “ulul-əzm peyğəmbərlər”in⁴ kamalını özündə toplayıb.

20- Əgər Qurana düzgün əməl etsəydik, öz əməlimizlə başqalarını (İslama) cəzb edərdik. Çünki insanların az qismi istisna olmaqla, hamısı nur axtarır.

21- Quran insanı insanlığın kamal zirvəsinə çatdırır. Biz Quranın və onun digər tayı Əhli-beytin qədrini bilmirik.

22- Qurana davamlı baxmaq göz ağrısının dərmanıdır.

23- Qurandan istifadə etməməyimizin səbəbi yəqinimizin zəif olmasıdır.

24- Quranı əzbərləməyin bu ilahi mərhəmət mənbə və mədəninin başa düşülməsində nə qədər rol oynadığını Allah bilir!.. Biz Qurandan lazımi şəkildə bəhrələnmirik.

25- “Və əgər vasitəsilə dağların hərəkətə gətirildiyi, ya yerin yarılib parça-parça olduğu, yaxud vasitəsilə ölürlərlə danışılan bir Quran olsaydı...”⁵

---

⁴ Dini terminologiyada şəriət və müqəddəs kitab sahibi olan peyğəmbərlərə verilən addır. – Tərc.

⁵ Rəd, 31

ayəsi nə deyir?! Mübarək ayədə qeyd edilən işlər qeyri-mümkün işlərdir, yoxsa onun məqsədi “Quran əhli onun vasitəsi ilə bu işlərin hamısını görə bilər” deməkdir?!

26- Qurandan xəbərdar o kəsdir ki, onun barəsində çox düşünür. Ümumilikdə hədislər də Quran kimidir.

27- Əgər “Quran silahdır” deyimimizdə səmi-miykəsə, bəs onda silaha nə ehtiyac var?!

28- Heç Quranın digər kitablar kimi olmamasının fərqi-dəyikmi? Quran sanki nur və mənə-viyyat aləmindən gəlmərək maddi və aksidensiya aləmində təzahür etmiş ilahi varlıqdır.

29- Bunu yəqin bilməliyik ki, Qurana baxmaq digər kitablara baxmaq kimi deyil.

30- Heç bir millət və ümmətə bu qədər xüsusiyyət və təsirə malik belə bir Quran verilməyib. Bizə belə böyük bir nemət verilib, amma elə bil belə bir şey verilməyib və sanki bu kitab insanı kamilləşdirən kitab deyil.

31- Qurana təvəssül etmək, onu əzbərləmək, başa düşmək və oxumaq tək-cə xüsusi zümrə deyil, hamının nicat tapması üçün xeyirlidir.

32- Təəccüb doğuran budur ki, şəxsiyyətlərə və onların sözlərinə əhəmiyyət verilir, onların çıxışları yazılır, lakin əlimizdə olan Qurana elə dəyər vermirik. Hamımız Quran barəsində suçlu olduğumuzu bilirik.

33- Quranın hər şeyi bəyan etməsi məsələsini araşdıran adam qeyri-adi və heyrətamiz şeylərlə qarşılaşar.

34- Quran peyğəmbər düzəldən kitabdır. Çünki peyğəmbərlər iki dəstədirlər:

Onların bir dəstəsi Allah tərəfindən peyğəmbərliyə təyin edilmiş şəxslərdir.

İkinci dəstə kamal baxımından peyğəmbər olan şəxslərdir ki, onlar Qurana iman gətirmək və onun göstərişlərinə əməl etmək sayəsində peyğəmbər kamalına nail olurlar. Buna görə də Quran “kamal peyğəmbərləri” tərbiyə edir və peyğəmbər düzəldir.

35- Biz Quranı öyrənmək, öyrətmək, oxumaq və ona əməl etmək istiqamətində çalışmaq məsuliyyəti daşıyıyıq. Lakin biz əhya gecələrində Quranı başımıza qoyur, əməldə isə hicab, qeybət, yalan ayələrini, eləcə də “vay halına əskik satanların”,⁶ “onlara (valideynlərə həтта) “uf” demə”⁷ və “və yer üzündə lovğa-lovğa yerimə”⁸ və digər ayələri ayaq altına atırıq.

---

⁶ Mütəffifin, 1

⁷ İsrə, 23

⁸ Loğman, 18

III Fəsil

Əhli-beyt

36- Məsum imamlarda həm Cəhənnəm qorxusu, həm Cənnət şövqü olub. Lakin onlar ibadəti qorxu və şövqə görə etməyiblər.

37- Əgər insan imamı yaxşı tanısa, Allahı da yaxşı tanıyar. Məgər imamdan üstün nişanə var?! İmam bütün aləmin həqiqətini əks etdirən güzgüdür.

38- Biz imamlardan xəbərsiz olsaq da, onlar bizim vəziyyətimizdən xəbərsiz deyillər.

39- Bizim başımıza nə bəla gəlicə, onun səbəbi Əhli-beytdən və onlardan nəql edilmiş hədislərdən uzaq düşməyimizdir.

40- Nicat Əhli-beyti hər yerdə “eşidən və şahid” hesab edən şəxsə məxsusdur.

41- Ayaqlarınızı başqalarının yox, məsumların ləpirinə qoyun! Alimlərlə birgə olun! Həmişə gözüaçıq olun və faydalı, həyat bəxş edən və marifləndirici işlərlə məşğul olun.

42- İmam Rzanın pak türbəsi iranlıların ixtiyarında olan çox böyük və dəyərli nemətdir, onun əzəmətini Allah bilir!

43- İnsana ziyarətin qismət olmasının pulun olması ilə heç bir əlaqəsi yoxdur.

44- İranlılar gərək ziyarət etmək imkanına malik olduqları İmam Rzanın pak türbəsi nemətini qənimət bilsinlər.

45- Allah eləsin ki, Əhli-beytə olan bu diqqət, sevgi və məhəbbət qəlblərimizdə qalsın və dünyadan onların məhəbbəti ilə köçək.

46- Nə üçün biz şiələr hər gün Əmirəl-mömininin, hidayət imamları və həzrət Peyğəmbərin moizəsini dinləməyə getmir və onlardan nəql edilmiş hədislərdə yatan saysız-hesabsız hikmət və təlimlərə qulaq asmırıq?!

47- Əgər insan məsumlardan birinin şərəfli qəbrini ziyarət etsə, hər yerdə bütün müqəddəs qəbirləri ziyarət etmiş kimidir və bu onun üçün xeyirlidir.

48. Təvəssüllərin faydası çoxdur. Bu imamzadələrə çox baş çəkin. Bu böyük şəxsiyyətlərin hər birinin, hər birində xüsusi bir vitamin olan meyvələr kimi bir xüsusiyyət və təsiri var.

49. Əhli-beytə məhəbbətdən əl çəkmək olmaz; məhəbbətin içində hər şey var. Əgər bizim bir şeyimiz varsa, məhəbbətdəndir.

50. Qədir-Xum bayramı və buna bənzər digər bayramların axşamında həmin gecələrin, günlərin, onların sahibinin fəzilətləri, onların düşmənlərinin nöqsanları və imamət bərəsindəki hədislər dəlil-sübutla bəyan edilməlidir ki, dinləyicilərin dini əqidəsinin güclənməsinə səbəb olsun. Bu cür məclislər deyib-gülmək və oynayıb əylənməklə keçməməlidir.

51. Şənin üstünlüklərindən biri imamzadələrin məzarlarıdır. Buna görə də onların ziyarətini yaddan çıxarmamalı və özümüzü bilə-bilə ondan məhrum etməməliyik.

52- Əhli-beytin mərhəmətinin nə qədər geniş olmasını Allah bilir. Onların mərhəməti Allahın geniş mərhəmətinə tabedir.

53- Ziyarətin ən mühüm qaydası bizim məsumların sağlığı ilə ölümü arasında heç bir fərqi olmamasını bilməyimizdir.

54- Öz vücudunda onlarla [məsumlarla] görüş susuzluğunu azaltmaq istəyən şəxs üçün müqəddəs məzarların ziyarəti onlarla və İmam Mehdi ilə görüş kimidir. Onlar hər yerdə hazırdırlar və bizi görürlər.

55- Müqəddəs türbələrdə bəzi şəxslərin qərbdə yatan imama salam verib salamın cavabını eşitməsi görülüb və eşidilib.

56- Əhli-beytin, xüsusilə İmam Hüseyin mü-sibətlərinə ağılamaq, bəlkə də, fəzilət baxımından ən üstün müstəhəblər sırasındadır. “Allah qorxu-sundan ağılamaq” da elədir. Bəlkə də, ondan üs-tünü yoxdur.

57- Səmimi məhəbbət, içində düşmən mə-həbbəti olmayan məhəbbətdir. Kim bu on dörd məsumdan hansı birini sevsə, ona zaval yoxdur. Onun yeganə şərti məhəbbətin səmimi olmasıdır.

58- Əhli-beytin kəlamlarından hər nə qədər uzaq olsaq, onların özündən də bir o qədər uzağıq.

59- Gərək bir əlinizdə Quran, digər əlinizdə Əhli-beyt olsun. Əhli-beytin təlimləri “Nəhcül-Bəlağə”, əməlləri “Səhifeyi-Səccadiyyə”, tapşır-dıqları əməllər “şəriət məsələlərinin izahı” kimi mənbələrdədir.

60- Məgər biz İmam Hüseyin ziyarətinin sa-vabının nə qədər olduğunu bilə bilərik?!

Məgər biz İmam Hüseyin ziyarəti barədə olan hədislərin hara gedib çıxdığını bilirik?! Məgər biz “cümə axşamı İmam Hüseyini ziyarət edən kəs ərşdə Allahı ziyarət edən şəxs kimidir” hədisinin mənasının nə olduğunu deyə bilərik?!

Biz bunları başa düşürük?!

Yaxud İmam Hüseyinə ağılamağın savabının nə qədər olduğunu bilirik?! Yaxud onu hansısa çərçivədə məhdudlaşdırıb onun savabının bun-dan artıq olmadığını deyə bilərik?!

IV Fəsil

İmam Mehdi

61. İmam Mehdi Allahın görən gözü, eşidən qulağı, danışan dili və açılan əlidir.⁹

62. İmam Mehдинin qeybdə olmasının səbəbkarı biz özümüzük!

63. Zühurdan öncə din və imanda qalanlara, sabitqədəm olanlara xüsusi lütfələr, mərhəmətlər edilir.

64. Biz həyat dəryasında qərq olma ərəfəsindəyik. Məqsədə salamat gedib çatmağımız üçün ilahi höccətə ehtiyacımız var. Buna görə də Əsrin İmamına pənah aparmalıyıq ki, yolu aydınlaşdırsın və məqsədə yetişənə kimi bizimlə olsun.

---

⁹ Qeyd edilən ifadələrdə Allahın cisim olmadığı nəzərə alınmalıdır – Tərc.

65. Zühurun tezləşməsi üçün edilən dua bizim dərdlərimizin dərmanıdır.

66. Qeyb dövründə də İmam Mehдинin öz ardıcılılarına, onu sevənlərə olan mərhəmətləri çox görünmüşdür. O həzrətlə görüş qapısı birdəfəlik bağlanmamışdır. Əksinə, fiziki görüşü də inkar etmək mümkün deyil.

67. “Eynullahin-nazirə” (Allahın görəni gözü) kimi rəhbərimizin olmasına etiqadlı olduğumuz halda, Allahın nəzərindən qaçmağımız, yaxud özü-müzü gizlətməyimiz, hər nə istəsək onu etməyimiz mümkündürmü?! Nə cavab verəcəyik?!

68. İmam Mehдинin gözü-müzdən qeybə çəkil-məsinə və bizim o cənabın hüzurunda olmaq fey-zindən məhrum olmağımıza baxmayaraq, onun yolu ilə müvafiq, yaxud müxalif olan əməlləri bilirik. Bilirik ki, əməllərimizlə o əziz imamı sevindiririk (məsələn, zəif də olsa, hüzuruna salam göndəririk), yoxsa kədərləndiririk.

69. İmam Mehдинin dostlarına əziyyət verməklə onun zühurunun intizarında olmaq uyğun gəlmir.

70. Həzrət, adını çəkənlərə, onu səsləyənlərə və ondan kömək istəyənlərə necə də mehribandır! O həzrət onlara öz ata-analarından da mehribandır.

71. Xüsusən də şərəfətli “Əzuməl-bəla və bərihəl-xəfa” duasını oxuyun və Allahdan istəyin ki, əmr sahibini yetirsin.

72. Görəsən, ahu-zarla müsəlmanların və həqiqi islahedicinin zühurunu istəmək fikrində olmayacağımı, dua etməyəcəyikmi?

73. Zühurun tezləşməsi haqda dua etməkdən daha mühüm olanı zühura kimi imanda, əqidədə sabitqədəm qalmaq və həzrəti inkar etməmək haqda dua etməkdir.

74. Təəssüf ki, hamı şəxsi ehtiyaclar üçün Cəmkəran məscidinə gedir. Bilmirlər ki, o həzrətin özü onların, öz zühuru haqda dua etmələrini necə istəyir!

75. Hər kəs öz fikrində olmalı və zühurun gec-tez olmasından asılı olmayaraq, həzrət Mehdi ilə bağlılıq yaratmaq, şəxsi qurtuluşu üçün bir yol tapmaq fikrində olmalıdır.

76. Bu yolda yalnız o həzrət üçün yaşayanları istəyirlər. Zühurun intizarında olanlar o adamlar sayılırlar ki, şəxsi ehtiyaclarının ödənməsi üçün deyil, Allah üçün və Allah yolunda o həzrətin zühurunun intizarında olmuş olsunlar.

77. Əgər dinin qəti və yəqinliklə bildiyimiz məsələlərinə əməl etsək, yuxuda və ya öz əməllərimiz üzərində hesabat apardığımız zaman başa düşəcəyik ki, etdiyimiz hansı işimizə görə İmam Mehdi qəti şəkildə bizdən razı və hansına görə qəti şəkildə narazıdır.

78. O həzrətin zühurunun tezləşməsi üçün edilən dua hökmən təsirlidir (amma əsl dua, dilucu edilən dua yox).

79. Bəli... susuzlara vüsəl damlası, camal vuruğunlarına həyat və mərifət suyu verilər. O həzrətin işi hamıya kömək və çarəsizlərə yardım etməkdir. Belə olduqda, görəsən, biz mərifət yanğılı və görüşə şövqlü olduğumuz halda, o həzrət bizdən həyat suyunu əsirgəyərmi?!

80. (İmamlar) buyurlar ki, siz özünüzü islah edin, biz sizi axtaracağıq, sizin bizim arxamızca düşməyiniz lazım deyil.

81. Əsrin İmamı ilə bağlılığımız güclənmədikcə, işimiz düzəlməyəcək. Bu güclənmə isə nəfsin islahına bağlıdır.

82. Hədəsdə deyilir ki, axırsamanda zühur üçün dua edənlərdən başqa hamı məhv olacaq. Sanki zühur haqda olan bu dua bir ümidvarlıq və dua sahibi ilə ruhi bağlılıqdır. Bu, qurtuluşun bir dərəcəsidir.

83. Hamımız şəxsi işlərimizin fikrindəyik, o həzrətin fikrində deyilik. Halbuki onun faydası hamıya şamil olur və o bütün zəruri tələblərin fəvqündədir.

84. Bizim günahlarımız və əməllərimiz ucbatından o həzrət min ildir səhralarda, çöllərdə dərbədən olmuş və qorxu içində¹⁰ yaşamaqdadır.

85. Müqəddəs məkanlara (məsələn, Cəmkəran məscidi kimi) gedənlərin ən böyük istəyi feyz

---

¹⁰ Məlumdur ki, o həzrət özü üçün qorxmur. O cənab salamat şəkildə zühura yetişməsi və müqəddəs hədəflərini həyata keçirməsi üçün zühuruna kimi gizli yaşamalıdır. – Tərc.

vasitəsinin, yəni o həzrətin zühurunu Allahdan istəmək olmalıdır.

86. İmam Mehdiyin dəftərində hansı qrupdan hesablandığımızı Allah bilir! Bəndələrin əməlləri həftədə iki gün (birinci və dördüncü gün) ona təqdim edilir. Biz onu bilirik ki, olmalı olduğumuz kimi deyilik.

87. Ümumi qurtuluşdan fərqli olaraq, o həzrətlə əlaqə, ona qovuşmaq, şəxsi qurtuluş bizim əlimizdədir.¹¹ Buna baxmayaraq, nə üçün buna əhəmiyyət vermirik, düşünürük ki, o cənabla necə əlaqə yaradaq?!

88. Günəşin işi bulud arxasında olsa da, nur saçmaqdır. Qeyb buludu arxasında olsa da, İmam Mehdi də belədir!.. Bizim gözümüz görmür, amma görənlər olmuş və indi də var. Yaxud görməsələr də, o həzrətlə əlaqələri var.

89. Mövlamız, rəhbərimiz Əsrin İmamı hüznlü ola-ola, bizim xoşhal olmağımız mümkündürmü?! Mümkündürmü ki, o həzrətin gözü dostlarının bəlalara, sıxıntılara düşməsi nəticəsində ağlar qalsın, amma biz şad və sevincli olaq, özümüzü də ona tabe olanlardan hesab edək?!

90. Kaş əyləşib o həzrətin nə zaman zühur edəcəyi haqda bir-birimizlə söhbət edəydik, bu-

---

¹¹ Yəni həzrətin hamıya görünməsi, zühur etməsi üçün müxtəlif şəraitlər tələb olunur. Amma şəxsi görüş belə deyil. İnsan özünü islah edərsə, bu mümkündür. – Tərc.

nunla da, ən azı, zühuru gözləyənlərdən hesab olunardıq.

91. İman əhli öz həqiqi sığınacağına tanısın və ona sığınsa, oradan onlara mərhəmət olunmaması mümkün olan işdirmi?!

92. Bizə nə vəhy, nə də ilham olunmamasına baxmayaraq, ona – vəhy və ilham olunan vasitəyə – diqqət etmirik. Halbuki (istər mənəvi və axirət işlərində, istərsə də zahiri və dünyəvi işlərdə) bütün çətinliklərdə o feyz vasitəsinə müraciət etmək olar.

93. Narahatlıqdan xilas yolu xəlvət guşələrdə Əsrin İmamının zühuru haqda (adət üzrə dilucə edilən yox, həqiqi) dua etməkdir... İxlas, düzgün niyyət və tövbə ilə edilən dua.

V Fəsil

İbadətlə əlaqəli göstərişlər

94- Hansısa xüsusi zaman və məkan barəsində nəql edilmiş dualar ancaq onlara məxsus deyil. Yəni onları başqa vaxt və ya yerdə də oxumaq olar. Əksinə, bu cür göstərişlər müxtəlif məqsədlər üçündür.

95- Dua etmək üçün bunlar lazımdır:

1- Allah-taalaya həmd-səna və onu böyük bilib əzəmətlə mədh etmək.

2- Günahların etiraf edilməsi və ondan peşmançılıq keçirmək ki, bu, təxminən tövbə yerində və ya onun “qardaşı”dır.

3- İlahi feyzin gəlib çatma vasitəsi olan həzrət Məhəmmədə və onun Əhli-beytinə salavat göndərmək.

4- Ağlayaraq göz yaşı tökmək, hətta əgər bunu etmək mümkün olmasa, özünü az da olsa, ağlamağa vadar etmək.

5- Bunlardan sonra da ehtiyacın istənilməsi. Qeyd edilən halda istəyin rəva olması qətidir... Əlbəttə, bu işin səcdədə olması daha münasibdir.

96- Gözün sağlamlığı üçün namazdan sonra Ayətəl-kürsi oxunur və sonra əllər gözün üstünə qoyularaq belə deyilir: “Əllahumməhfəz hədəqətəyyə bihəqqi hədəqətəy Əliyyibni Əbi Talibin Əmiril-möminin” (Allahım, Əmirəl-möminin Əli ibn Əbu Talibin gözünün iki hədəqəsinin ehtiramına mənim gözümün iki hədəqəsini qoru.)

97- Xəstənin sağalması üçün zənzəm suyu ilə İmam Hüseynin türbəti bir neçə dəfə içilsin, çoxlu adama dəfələrlə – hətta məbləği çox olmasa da – sədəqə verilsin. Həmçinin müxtəlif şəxslərin “Həmd” surəsini birdən yüzə kimi oxumasının təsiri böyükdür. Bunlardan əlavə, dostlara da tapşırıq ki, sizi dua etsinlər.

98- (Təhlükələrdən) qorunmaq üçün hər gün səhər və axşamçağılar üç dəfə bu zikri deyin: “Əllahumməcəlني في ديركəl-həsinətilləti təcəlu fiha mən turid”. (Allahım, məni istədiyiniz kəsləri daxil etdiyiniz möhkəm zirehinə daxil et!)

99- İtmiş və ya oğurlanmış hər hansı bir şeyin (hətta həmin şey insan olsa belə) tapılması üçün

bu zikri çox oxuyun: “Əsbəhtu fi əmanillah, əm-səytu fi civarillah”. (Səhəri Allahın pənahında açdım, gecəyə Allahın pənahında daxil oldum.)

100- Ruzisinin çox olmasını istəyən şəxs bu zikri çox təkrar etsin və onun həm əvvəl, həm də sonunda bir salavat desin... “Əllahummə əğnini bihələlikə ən həramik və bifəzlikə əmmən sivak”. (Allahım, məni Öz halalınla haramlarından və Öz fəzl və bəxşişin ilə Özündən qeyrisindən ehtiyacsız et.)

101- Sual: Riyadan uzaq olmaq üçün nə etmək lazımdır?

Cavab: Tam etiqadla “la haulə və la quvvətə illə billah” (Allahdan başqa heç bir güc və qüdrət yoxdur) zikrini çox demək lazımdır.

102- Sual: Əsəbilyə əlac etmək üçün nə edək?

Cavab: Tam etiqadla çoxlu salavat çevirin. (Əllahummə səlli əla Muhəmmədin və ali Muhəmməd.)

103- Sual: Qürrələnməyə əlac etmək üçün nə yol tövsiyə edirsiniz?

Cavab: Allahın adı ilə. Qürrələnməyin əlacı “la haulə və la quvvətə illə billahil-əliyyil-əzim” (uca və əzəmətli Allahdan başqa heç bir güc və qüdrət yoxdur) zikrini çox deməkdir.

104- Sual: Mən vasvasılığa düşər olmuşam. Lütfən, onun aradan qalxması üçün mənə yol göstərin.

Cavab: Vasvasılığın əlacı “la ilahə illəllah” zikrini çox deməkdir.

105- İnsan gərək zikr, dua, Quran oxumaq və sairə barədə axtarış aparsın və hansı əməlin onun ruhiyyəsi və qəlbinin özünü Allah hüzurunda hiss etməsi ilə nə qədər uyğun gəlməsinə diqqət etsin və onu seçsin.

106- Çətinliklər zamanı oxunması ən yaxşı zikr həzrət Peyğəmbərdən nəql edilmiş bu zikrdir:

“La haulə və la quvvətə illə billahil-əliyyil-əzim; la mələcə və la mənca minəllahi illa iləyh”. (Uca və əzəmətli Allahdan başqa heç bir güc və qüdrət yoxdur. Allahdan (gələn bəlalar qarşısında) Onun Özündən başqa sığınacaq və nicat yeri yoxdur.)

107- Bəla və şərin dəf edilməsi üçün bu dua xeyirlidir: “Əllahummə səlli əla Muhəmmədin və alihi və əmsik ənnas-su”. (Allahım, Məhəmmədə və onun Əhli-beytinə salavat göndər və pislikləri bizdən uzaqlaşdır.)

108- Sual: Necə edək ki, bütün iş və ibadətlərdə ixtlası yaddan çıxarmayaq?!

Cavab: Allahın adı ilə. Həm ibadətlərə, həm də bütün digər işlərə ixtiyari şəkildə Allahdan qeyrisini və Ondan başqasının yada salınmasını daxil etməyin. Xoşbəxtliyin yeganə yolu budur.

109- Sual: Fikrimizin cəmlənməsi üçün nə edək?

Cavab: “La ilahə illəllah” kimi fikrin cəmlənməsinə müsbət təsir göstərən zikrləri çox deyın.

110- Sual: Aralarında çoxlu ziddiyyət olan ər-arvad nə etməlidir?

Cavab: Onlardan həmin ziddiyyətin aradan qalxmasını istəyən tərəf, yaxud bir başqası müxtəlif şəxslərə, dəfələrlə və müxtəlif növlü sədəqələr versin və onlar aralarının düzəlməsi üçün çoxlu dua etsinlər.

VI Fəsil

Namaz və duanın sirləri

111- Namaz ən ülvi görüş vaxtı və Allah hüzurunda dayanmaqdır... Namaz pərəstiş və sitayiş üçündür, pərəstiş və sitayişin bütün mərtəbələri üçün!

112- Namaz ən ləzzətli piyalədir və varlıq aləmində ondan şirin “içki” yoxdur.

113- Namaz bəndəliyin ən əzəmətli təzahürüdür ki, onda diqqət Haqqa yönəlir.

114- Bütün ləzzətlər mənəvidir. Ətir və ya halal yolla qadından əldə edilən həzzin neçə qat artığı namazda var.

115- Allaha yaxınlığın dərəcələri var və onun ən üstünü “görüş”dür. Allaha yaxınlıq dərəcələrinin hər birinin bir yaxınlaşdırıcısı var və onların ən üstünü namazdır.

116- Namaz möminin meracıdır. Merac yaxınlıq və görüş tələb edir... Mömin Onun görüşündən sonra nəinki həbəşin (çirkin qadın; Allahdan qeyrisi barədə məcazi ifadədir) yanına getməz, heç onu xəyalından da keçirməz.

117- Bizim əzəmətimiz yoxdur, əzəmətimiz dayandığımız qədərdir, sonra rükuda onu yarı bölürük, daha sonra səcdəyə və torpağa qayıdırıq.

118- Bəlkə də, namazın təkrar qılınmasının hikməti zikr etməkdən əlavə, hərəkət, yəni hər namazın əvvəlki namazdan daha yaxşı olması və əvvəlki namazın özündən sonrakı namaz üçün zəmin yaratmasıdır.

119- Bəndənin namazda “qiyam” halında (ayaq üstə) dayanması bəndəliyin və sakitliyin izharı və özünün heç bir hərəkətinin olmamasının göstəricisidir, səcdə isə özünü kiçiltməyin son həddidir.

120- Sual: Lütfən, qısa şəkildə buyurun, özünü Allahın hüzurunda hiss etmək hissi necə qazanılır?

Cavab: Allahın adı ilə. Əgər məqsəd özünü Allahın hüzurunda hiss etməkdirsə, o, nafilə və müstəhəb ibadətlərlə qazanılır və onlardan biri də təkliyin cəmlə (yaxud tək qılınan namazın camaat namazı ilə) əvəz olunmasıdır. Özünü Allahın hüzurunda hiss etmək üçün qəflət zamanı özünə təzyiqli göstərmə, özünü hüzurda hiss edəndə isə onu ixtiyari şəkildə əldən buraxma.

121- Sual: Lütfən, bizi namazda qəlbin özünü Allah hüzurunda hiss etməsi və fikrin cəmlənməsi barədə təlimatlandırın.

Cavab: Allahın adı ilə. Elə ki, diqqətiniz cəmləndi, fikrinizi ixtiyari şəkildə yayındırmayın.

122- Namazın islah edilməsi zahir və batini islah etməklə yanaşı, zahir və batini çirkin işlərdən çəkinməyi tələb edir. Namazın islah edilməsinin yollarından biri namaza başlayanda əsrin İmamına ciddi şəkildə təvəssül etməkdir.

123- “Yarış mükafatı”nı gecə namazı qılanlar əldə ediblər, özü də gizlicə!

124- Sual: Gecə namazı qılmaq üçün nə edək?

Cavab: “Kəhf” surəsinin son ayəsini oxuyun və bu işə səy göstərin. Əgər bu da kömək etməsə, onu gecə yarısından qabağa keçirin.

125- Sual: Gecə namazı qılmaq və səhər tez durmaqda bir az süstlük edirəm, xahiş edirəm, bir yol göstərin.

Cavab: Allahın adı ilə. Gecə namazı qılmaqda süstlüyün aradan qaldırılmasının yolu belə bir qərar qoymaqdır: nə vaxt gecə namazı qıla bilməsəniz, onun qəzasını yerinə yetirin.

126- “Namaz insanı çirkin və xoşagəlməz işlərdən çəkindirir”¹² ayəsindən belə bir nəticə çıxır: “Çirkin və xoşagəlməz işlərdən çəkinməyən şəxsin namazı həqiqi namaz deyil”.

---

¹² Ənkəbut, 45

127- Namazdan həzz almağın bəzi müqəddimələri namazdan kənardadır, bəziləri isə namazın içindədir. Namazdan qabaq, həmçinin ondan kənar nəzərə alınmalı və əməl edilməli şey insanın günah etməməsi, qəlbi qaraldan və ürəyi zülmətə bürüyən işlər görməməsidir. Günah ruhu çirkləndirir və qəlbin nuraniliyini yox edir. İnsan gərək namazda da öz ətrafına “zəncir və tel çəksin” ki, Allahdan qeyrisi ora daxil olmasın, yəni fikrini Allahdan qeyrisindən yayındırsın.

128- Qəlbin özünü Allah hüzurunda hiss etməsinə səbəb olan amillərdən biri iyirmi dörd saat ərzində hisslərimizin hamısını (görmə, eşitmə və s.) nəzarətdə saxlamaqdır. Çünki qəlbin özünü Allah hüzurunda hiss etməsi üçün müqəddimə olaraq bir sıra işlər görülməlidir. Gərək gün ərzində öz qulaq, göz və digər bədən üzvlərimizi nəzarətdə saxlayaq.

129- Əgər biz insanın işlərinin düzəlməsinin onun ibadətinin, xüsusilə pərəstiş və sitayişlə – o da mənasız işlərdən üz döndərməklə – gerçəkləşən namazının islah edilməsindən asılı olduğunu bilsək, hər şey düzələr.

130- Bizim tərک ediləcəyi təqdirdə dəyənək, şallaq və Cəhənnəm cəzası ilə təhdid edilərək qıldığımız bu namaz barəsində övliyalar “o, hər şeydən ləzzətlidir” buyurublar.

131- Namaz kimi bu cür sadə və aşkar işlər bəzilərini göylərə qaldırır, bəziləri üçün isə heç

bir fayda vermir. O bəziləri üçün ülviliyin ən yüksək dərəcəsidir, amma bəziləri üçün bu məcunun şor və ya şirin olması məlum deyil.

132- Sual: Namazda bütün zikrləri dərk etmək və başa düşmək istəyirəm. İstəyirəm həmin nuru görərək və dərk edərək hərəkət edim.

Cavab: Allahın adı ilə. Əməllərinizi qəlbin Allah hüzurunda olması şərti ilə yerinə yetirin. Mükafat olaraq nəyin verilməsinin bizə aidiyyəti yoxdur.

133- Səcdə özünü kiçiltməyin son həddidir, yəni biz heç nəyik və Sənin qarşında torpağıq.

134- Sual: Allahın əmrlərinin, xüsusilə namazın yerinə yetirilməsində müti olmaq üçün nə edək?

Cavab: Namazın əvvəlində İmam Mehdiyə (Allah onun zühurunu tezləşdirsin!) həqiqi təvəssül etməklə əməli kamilləşdirin.

135- Sual: Lütfən, namaz barədə qısa və dolğun bir cümlə deyin ki, onu “qulağımızda sırğa edək”.

Cavab: Allahın adı ilə. Namazın fəziləti barədə deyilmiş ali sözlərdən biri məsumdan nəql edilmiş bu kəlamdır: “Namaz möminin meracıdır”. Bu onun doğruluğuna inanan və bu uca məqamı istəməkdə davam edən kəslər üçündür...

136- Quran və hədislərdə mənəvi hərəkət və kamillik barədə olan bu qədər təşviqlərdən son-

ra əgər kimsə onlardan bəhrələnməsə, onun ağı-
lında nöqsan var... Namaz qılmaq ona ləyaqəti
olan şəxs üçün halva yemək kimidir. Buna görə
də onlar namaz qılmaqdan yorulmazlar.

137- Həzrət Əlinin kəlamlarında belə bir söz
var: “Bil, bütün əməllərin namazına bağlıdır”. Biz
böyük alimlərin namaz qılanda qeyri-adi halda
olmalarının şahidi olmuşuq. Sanki onlar namaz-
dan başqa vaxtkı insanlar deyildilər.

138- “Dünyada Mənə ibadətdən həzz alın,
çünki axirətdə ondan həzz alacaqsınız.” Hədisin-
dən belə məlum olur ki, ibadətdən həzz almaq
mümkündür. Lakin biz ibadətləri elə yerinə yeti-
ririk ki, elə bil başımızın üstündə şallaq var.... Elə
bil ələcsizliqdan acı dərman içirik.

139- Sual: Bəzən ibadətdə riyakarlıq edir, son-
ra ondan çox narahat oluram. Bunun əlacı nədir?

Cavab: Allahın adı ilə. Əlac odur ki, riyakarlıq
edəsən, amma əgər “şah” ilə “dilənçi”nin qarşı-
sındasansa, “şah” üçün riyakarlıq et. Əgər arif
adam olsan, nə demək istədiyimi başa düşəcək-
sən!¹³

140- Əsas meyar namazdır. Bu namaz ən
böyük zikrdir, ən şirin zikrdir, ən üstün şeydir...
Hər şey namazdan asılıdır. Gərək çalışıb bu na-

---

¹³ Yəni əgər hər hansı bir əməli başqasına göstərmək istəyirsənsə, onu “şah”a (Allaha) göstərmək üçün yerinə yetir, Allahla müqayisədə “dilənçi” vəziyyətində olan insanlara göstərmək üçün yox. – Tərc.

mazı əməlli-başlı düzəldək.... Namaz düzəlsə, ürə-yəyatan olsa, deməli, insan adam olub. Axır ki, məhək daşı namazdır.

141- Bəndə Allah-taalanın müqəddəs dərğahından qayıdanda gətirdiyi ilk sovqat Onun tərəfindən olan salamdır. Kufə məscidinin duasında belə deyilir: “İlahi, Sən özün salamsan, salam Sənin tərəfindəndir və Sənə tərəf qayıdır. İlahi, bizi Öz tərəfindən olan salamlarla salamlamla”.

142- Namaza başlamaq üçün deyilən “təkbir”lə ondan xaric olmaq üçün deyilən “salam” arasında çox uyğunluq var!... Təkbirdə “əkbər” münasibdir... Yəni dünyanın bütün işlərini və bütün böyükləri kənara qoyun, çünki Allah-taala “əkbər”dir....Namaz qılan şəxs “təkbir” ilə ilahi “əraziyə” daxil olur. Lakin biz bunların mənasının nə olduğunu haradan bilək?! Hədislərin birində deyilir: “Əgər namaz qılan şəxs Allahın əzəmətindən onu nələrin əhatə etdiyini bilsəydi, əsla namazdan üz döndərməzdi”.

143- Namazda Allahı zikr etmək zikrlərin ən yaxşısıdır. Çünki namaz Kəbə kimidir. Namaz qılan şəxs Kəbəyə və Allahın təhlükəsiz “ərazisinə” daxil olur və belə qərara gəlir ki, “təkbir” qapısından daxil olub “salam” qapısından çıxsın.

144- Bir yerdə deyilir: “Allah-taala bəndənin yaradanla xəlvətçə ibadət etməsini əmr etməklə onun boynuna haqq qoyub”. Lakin bu, ibadətin

insanların gözü qarşısında edilməsi ilə ziddiyyət təşkil etmir. Sanki bəndə yaradanla xəlvətə çəkiləndə, Yaradan da onunla xəlvətə çəkilir.

145- Bəli, insan namazda əllərini qaldırıb dua edərək: “Allahummərzüqni zaucətən salihətən” (Allahım, mənə əməlisaleh həyat yoldaşı nəsib et!) yaxud “Allahummərzüqni vələdən barrən” (Allahım, mənə xeyirxah övlad ver!) deyə bilər.

VII Fəsil

Əxlaq və Allaha doğru mənəvi hərəkət

146- Allah eləsin, Qurana, dinə və dindarlığın başlanğıc və tələblərinə içdən gələn isti münasibət və qəlbən bağlılığımız olsun, dinin haqq olması barədə yəqinə çatmaq üçün bizə Quran və Əhli-beyt kifayət etsin!

147- Allah dərğahına yaxın bəzi bəndələr Cənnəti görmək şövqündən ölüblər. Çünki mərhəmət və nemət, yaxud əzab və cəza ayələrini eşitmək tövhid əhli olan şəxsə “təkvini”¹⁴ olaraq təsir göstərir...

148- Allah bilir ki, mənəvi mərtəbə sahibləri xəlvətə çəkilib minacət edərkən nə halda olurlar, fikrin sükutu – qısamüddətli də olsa – ilahi nurları müşahidə nəticəsində onları necə yandırır-yaxır!

---

¹⁴ Yaradılış baxımından

149- Allahın əmrlərinə tabe olmaqda, həmçinin günah zamanı və Şeytan ilə nəfsin əmrlərinə tabe olmaqda iki seçimimiz var: həyat və ölüm, zənginlik və yoxsulluq, xəstəlik və sağlamlıq, xəstəxana, həkim, xəzinə, sərvət və s. əlində olanla, yoxsa heç nəyi olmayanla “oturub-duraq”?!

150- Biz itaət əzmimizdə qüdrətli zəngin və alicənab elm sahibi ilə dostluq və yoldaşlıq etmək qərarına, günah etmək əzmimizdə isə aciz yoxsul və alçaq nadan ilə dostluq və yoldaşlıq etmək qərarına gəlirik.

151- İtaətin asanlaşması və günahdan çəkinmək üçün yeganə yolumuz bunu dərk etmək və yəqin bilməkdir ki, itaət bütün nemət, sevinc, sərvət və izzətlərə yaxınlaşmaqdır, günah isə məhrumiyət, narahatlıq, yoxsulluq və xarlıqdan ibarətdir...

152- Hüzn, dua və təvəssül Allahın qəza-qədərinə təslim və razı olmaqla ziddiyyət təşkil etmir.

153- Əgər kimdəsə ləyaqət olsa, yəni o, idrak axtarışında olsa və bu axtarışda ciddi və niyyəti də saf olsa, Allahın izni ilə daş-divar ona müəlimlik edər.

154- İmamlarımız bizə öyrədiblər ki, yəqin bildiklərimizə əməl edək, yəqin bilmədiyimiz yerdə dayanaraq ehtiyat saxlayaq.

155- Yaxşı olar ki, insan öz adını bütün xeyir işlərə yazaraq özünü onlara şərik etsin. Çünki sa-

bah Qiyamətdə onlardan hansının qəbul edilib, hansının qəbul edilməyəcəyi məlum deyil.

156- İnsan gərək xeyir iş və onun yerinə yetirilməsi qaydası barədə fikirləşsin və onun bu fikirləşməsi hədəfə çatmaqda faydalı olan yeniliyə səbəb olsun.

157- İnsan ölümə nə qədər yaxındır və buna baxmayaraq, özünü ondan nə qədər uzaq sanır və onu yaddan çıxarır!

158- Hər gecə heç bir ixtiyarı əlimizdə olmayan Bərzəxin bəzi yerlərinə gedirik... Buna baxmayaraq, ölümü bu qədər yaddan çıxarıyıq!

159- Xoş o adamın halına ki, dünyadan yaxşı halda köçür və axirətdə yaxşı qarşılanır.

160- Kafirlərlə eyniləşmək, eyni həyat tərzini keçirmək və qaynayıb-qarışmaq onların müsəlmanlara hakim olmalarını asanlaşdırır.

161- Allah eləsin ki, bizdə Quran və Əhli-beytə birlikdə eşq yaransın və nəticədə, birincisi, Quran, Əhli-beyt və bu ikisindən yaranan məcunu dada bilək, ikincisi, tabeçilik məqamında o ikisini nəzərə alaraq onların başına aşıqanə təvaf edək və onların eşq bəslənilməyə bütün aşıqlərdən daha artıq layiq olduğunu bilək.

162- İnsan peyğəmbərlərin ümumi mərtəbələrini – bəzi peyğəmbərlərin bəzi özəl məqamlarını çıxmaq şərtilə – qazana bilər.

163- Bəşəriyyətin bütün problemlərinin səbəbi nəfsə tabe olmaq və peyğəmbərlərin təlimlərindən və onlara tabeçilikdən uzaq düşməkdir.

164- Kiminsə qənaət yolunu seçmədən əlində olana razı olması mümkün deyil. Həmçinin, əksinə, əgər kimsə qənaət etsə, hətta çox olsa belə, ehtiyacı olan şey ona çatacaq.

165- Görəsən, iman əhlinin çətinliklərinin aradan qalxması üçün acanda və susanda su və çörəyə ehtiyac hiss etdiyimiz kimi, hətta ondan da artıq onlara dua etməyə ehtiyac hiss edirikmi?

166- Görəsən, müsəlmanların və möminlərin işinə laqeyd ola-ola yükü sağ-salamat mənzil başına çatdırı bilərik?! Görəsən, müsəlmanların işinə can yandırmadan məqsədə çatmaq mümkündür?!

167- Ehtiyatlı olmaq heç bir işdə peşmançılıqla nəticələnmir.

168- Yoxsullar gərək çatışmazlıq, imkansızlıq və yoxluqda səbir və təmkinlə davransınlar və bilsinlər ki, onlar da zənginlərin malik olmadıqları bəzi nemətlərə malikdirlər. Var-dövlət sahibləri zəif və məhrumların qarşılaşmadıqları bəla, imtahan və çətinliklərlə qarşılaşırlar.

169- Həyatın şirinliyi ancaq rahatlıq yaradan əşyaların çoxluğundan ibarət deyil. Daxili rahatlıq, xoş güzəran, şadlıq və qəlb rahatlığı rifah vasitələrini əldə etməklə qazanılmaz, əksinə, bəzən

rifah vasitələri daxili nigaranlıq, narahatlıq və iztirab yaradır.

170- Allah eləsin, maddiyyat bizim üçün vasitə olsun. Belə ki, dünya işlərinin bizə üz tutması bizim mənəvi və axirət işlərində israrlı olub onlara üz tutmağımıza səbəb olsun.

171- Bəzi alimlər namazı ilk vaxtda qılmağı və gecə namazı qılmağı tövsiyə etməklə övladlarının gələcək həyatını sığortalayırdılar.

172- Rahatlıq vasitələrinə sahib olmaq qəlb rahatlığına malik olmaq demək deyil: “Qəlblər yalnız Allahı yada salmaqla rahatlıq tapır”.¹⁵ Yəni qəlbın yeganə rahatlanma vasitəsi Allahı yad etməkdir. Lakin biz vasitələrə arxalanır və əsl səbəbkarı unuduruq.

173- Əgər laqeyd olsaq və iman əhlinin qarşılaşdığı bəlaların aradan qalxması üçün dua etməsək, həmin bəlalar bizə də yaxınlaşacaq.

174- Allah bilir ki, həmin sadə və qısa ibadətlər ləyaqətli şəxslər tərəfindən yerinə yetirilərsə, hansı nəticələr verər!

175- Keçmiş alimlərin həyatından bəhs edən kitablara müraciət etmək mötəbər əxlaq kitablarına müraciət etmək kimidir.

176- Allah bizə sayıqlıq versin ki, imtahan və sınağa çəkiləndə pisi yaxşı və yaxşını pis kimi

---

¹⁵ Rəd, 28

görməyə... Biz korlanmışdıq. Allah eləsin, vəziyyətimizin bərbad olmasını anlayaq ki, islah və əlac etmək fikrinə düşək.

177- Diqqətin Allaha yönəlməsi və dua halı rahatlıq və asayışdır: “Mənim asayış və rahatlığım Səninlə minacatdadır”.

178- İnsanın kamilliyi təqva ilədir, nə bir kəlmə az, nə bir kəlmə çox!

179- Laqəyd olmayan, müsəlman və möminlərin başına gələn bəlalara ağlayan, yalvarıb-yaxararaq dua edənlərə Allahın mərhəməti necə də yağır!

180- Əgər insan vəzifələrinə əməl etsə, mələkdən üstündür və daha kədərlənməməlidir.

181- İmamlarımız duaları bizim ixtiyarımızda qoyublar ki, bizi nura qərq olmuş görsünlər.

182- Peyğəmbərlər bizi dünyadan və diqqətimizin ona yönəlməsindən uzaqlaşdırmaq üçün gəlirlər.

183- Altı min il ibadətdən sonra Şeytanın aqibəti elə oldu. Bundan sonra bizim qürrələnməyə haqqımız varmı?! Allaha sığınırıq!

184- Kaş ki, dərdlərimizin əlacının yalnız bir şey olduğunu başa düşəydik: ilahi vəzifənin nədən ibarət olmasını müəyyənləşdirmək, nə etməli və nə etməməli olduğumuzu bilmək.

185- Məğrurluq, təkəbbür və paxıllıq əməllərin qəbul olmasına mane olur. Çünki Allah-taala

buyurur: “Həqiqətən, Allah yalnız təqvalılardan qəbul edir”.¹⁶

186- Yaramaz adamların söyüş və təhqirləri bizi narahat etməməli, yol və hədəfə doğru hərəkətimizdə süstlük yaratmamalı və bizi işdən soyutmamalıdır.

187- Allah istəyir ki, biz həmişə Onunla və əsas mənbəyə bağlı olaq. Bu bizim xeyrimizədir.

188- Bizim vəzifəmiz, imkan daxilində, “yaxşılığa dəvət və pis işlərdən çəkəndirmək”dir. Onun nəticəsinin nə olacağı və müqəddəratlar bizim əlimizdə deyil.

189- Biz nə bilirik?! Allah bilir ki, bəzi sıxıntılar bəzi lütfkarlıqların şərtidir. Bir nəfər deyirdi ki, filan çətinliyə düşdüm, məlumatım xeyli artdı.

190- Məncə, İmam Hüseyinə ağlamanın fəziləti gecə namazından çoxdur.

191- Hüzn, kədər və ağlamaq qəlbi əməldir, hətta ağlamaq və göz yaşı vətr namazının qəbul olma əlamətlərindəndir.

192- Hansı əməllə və hansı əməl vasitəsi ilə halımız daha yaxşı olursa, Allaha diqqətimiz artırsa, onunla daha çox məşğul olmalı və özümüzü onunla zikrə, əməllərimizə fikir verməyə, həzrət Haqqa diqqətimizi artırmağa məşğul etməliyik.

---

¹⁶ Maidə, 27

193- Peyğəmbərlər kimi təbliğat aparan, heç nə ummadan və minnət qoymadan onların işini görənlərin mərtəbələrinin necə yüksək olduğunu Allah bilir. Əlbəttə, yerinə yetirilməli və ya tərک edilməli olanları bilmək və başqalarına yerinə yetirməyi və ya tərک etməyi əmr etdiyinə özü əməl etmək şərtilə!

194- İnsan, qarşısına dərs demək, oxumaq və ya yazmaq fürsəti çıxanda onu qənimət bilməlidir.

195- Dinin əsas və şəxələrini ağıl nuru ilə sübut etmək olar. Əqli qayda və arqumentasiyalara qarşı çıxanlar dinsizliyi yayırlar. Çünki: “Ağılı olmayanın dini də olmaz”.

196- Salman (Allah ondan razı olsun!) boynuna düşən vəzifələri bilmək, ona əməl etmək və ağıl çırağı ilə şəriətə tabe olmaq nəticəsində birinci və sonuncuların elmini bilirdi.

197- İnsanın dindarlığı o, dünya ilə axirət, nəfisi istək və Şeytana tabe olmaqla Rəhman olan Allaha bəndəlik ayırıclarında olanda məlum olur.

198- Əgər mənəviyyatı maddiyyat və fani şeylər əldə etmək üçün alət etsək, vay bizim halımıza!

199- Mömin insan yəqinə zidd iş görməmək üçün nə qədər diqqətli olmalıdır! Dini qorumaq közün üstündə yol getmək və ya əldə köz tutmaq kimidir.

200- Ailə mühitinin hərarətli, səfalı və səmimi olmasını istəyiriksə, mütləq, səbir, dözümlü, gü-zəşt, bağışlamaq və mehribanlıq öz peşəmizə çevirməliyik.

201- Xoş öz səhvini görüb öz eyblərinə diq-qət edən, başqalarının eyblərinə göz yuman və özünü kamil və nöqsansız saymayan şəxsin ha-lına!

202- Biz gərək səhv və xətalara bəhanə gətir-mək qapılarını öz üzümüzə bağlayaq, hər səhvə görə Allahdan bağışlanma diləyək və əgər həmin səhvi düzəltmək mümkündürsə, düzəldək.

203- Allah insanı haram işin onun gözündə gözəl görünməsindən qorusun! Bu, insanın tu-tulduğu qəlb xəstəliyidir və onun ehtiyacını tə-min edəcək halal yolların olmasına baxmayaraq, özünü harama giriftar edir.

204- İnsan öz ixtiyarı ilə Salman və ya Əbu Cəhl ilə həmnəşin ola bilər.

205- Nicat yolu Allaha tərəf qayıdış və qaçış ("Allaha tərəf qaçın!"¹⁷) və Onun övlialarına tə-rəf qaçmaqdır.

206- Əgər insanın qəlbi Allahı zikr etməklə rahatlıq tapsa, ona: "ey arxayın olmuş nəfs!"¹⁸ sözü ilə müraciət olunur.

---

¹⁷ Zariyat, 50

¹⁸ Fəcr, 27

207- Bəşəriyyətin vəhy və peyğəmbərlərin təlimi olmadan əldə etdiyi elminin zərəri xeyrindən çoxdur.

208- Çətinliklər zamanı gərək hər addımda şəriətə nəzər salaq. Harada (yolun) aydın və aşkar olduğunu görsək, irəli gedək, şübhəli və qaranlıq məqamlarda isə dayanaq.

209- Yaxşı olar ki, insan üzrlü səbəb olmayınca bu günün işini sabaha, hətta hər hansı bir saatın işini başqa bir saata saxlamasın. Çünki o, sonrakı saatda nə baş verəcəyini bilmir.

210- Əgər yeyib-içməkdə haramdan çəkinməsək, vay bizim halımıza! Çünki elə həmin yeməklər bizim üçün elm və iman, yaxud küfr mənbəyi olur.

211- Allah bilir ki, yemək insanın iman və küfründə, yaxşı və pis əməllərində nə qədər rol oynayır!

212- Allah-taala bəlanı Özü göndərir – “Bizim əzabımız onlara yetişəndə...”¹⁹ – ki, bəndə (Ona) yalvarıb-yaxarsın. Yəni O, bəndədən yalvarıb-yaxararaq dua etməsini istəyir və bu bəyənilir.

213- Əgər dua baxımından bir yerə çatmaq istəyirsinizsə, “hal diliniz”²⁰ bu olsun: “Allaha təslimlik, nə istəyir etsin, biz bəndəlik vəzifəsinə əməl etmək qərarına gəlmişik”.

---

¹⁹ Ənam, 43

²⁰ “Hal dili” dedikdə məqsəd insanın hər hansı bir fikri dil ilə deyil, öz halı, vəziyyəti, durumu ilə ifadə etməsidir. – Tərc.

214- İnsanın öz əməllərinə diqqət etməsinin onun ruhuna, elm və idrak əldə etməsinə hansı təsiri göstərdiyini Allah bilir.

215- Şübhəsiz, əgər insan bir işdə müvəffəqiyyət əldə etsə, bu ona kifayətdir və o bütün çətin və məşəqqətli asketizmlərin ehtiva etdiyi məsələləri və verdiyi nəticələri özündə cəmləyib. Həmin iş budur: insan özünü Allahın hüzurunda hiss etsin, Allahın onun bütün hallarından xəbərdar olduğunu, hər yerdə var olduğunu, onun bütün iş və hallarından əgah olmasını bilsin.

216- Bizim hər birimizlə ülvə hədəf və məqsəd arasında məsafə var... Çalışaq ki, bu məsafə çoxalmasın, yükümüz ağırlaşmasın... Günahlar yükün ağırlaşmasına və bizimlə hədəf arasındakı məsafənin artmasına səbəb olur.

217- Bizim bütün bu bəla və çətinliklərimiz naşükürlük və nemətlərə nankorluğumuzdan yaranır.

218- Şükür nemətlərin çoxalmasına səbəb olur. Əgər şükür etməsəniz, artım olmayacaq. Buna görə də əgər artımın olmadığını görsək, şəkkimiz olmasın və bilək ki, şükür etmirik.

219- Nemətə şükür etməyin mənası Allaha itaətdir, bu, nemətin artmasına səbəb olur. Nemətə nankorluq etməyin mənası isə Allaha qarşı çıxmaqdır və bu Onun tərəfindən əzab gəlməsinə səbəb olur.

220- Əgər bəndə Allahdan qeyrisindən gözü-nü və Ondən qeyrisi ilə əlaqəsini kəssə, Allahla əlaqəsinin yaranması qətidir.

221- Əgər alimlərdən uzaqlaşsaq, daha dər-dimizin əlacı olmayacaq... Alim dedikdə məqsəd (hər) başında əmmamə olan deyil, Allahı tanıyan və din alimidir.

222- Səsucaldan cihazın səsinin yatmaq istə-yən şəxsin yatmasına mane olacaq qədər ucal-dılması şəriət əhlinin ənənəvi davranışına ziddir.

223- Əxlaqa riayət etmək və düzgün islami davranışa malik olmaq qeyri-müsəlmanların da İslam və müsəlmanlara meyil göstərməsinə sə-bəb olur.

224- Biz gərək asayışda olanda raz-niyaz, dua və təvəssül edək, pənah aparaq, şükür edək ki, çətinlik və giriftarlıq zamanı da bizim dadımıza çatsınlar. Əks təqdirdə həmin bəla və giriftarlıq bizə üz tutacaq.

225- İnsanın ağıllı, mömin və dindar olması bütün dünyanın idarə edilməsi üçün yetərlidir. Dindarlıq və ağıl yer kürəsinin idarə edilməsi üçün kifayət edir.

226- Bu gün insanların vəqf, ümumi xeyri olan binaların, məscidlərin, hüseydiyyələrin, ha-mamların, məktəblərin, xəstəxanaların və sairə-nin tikilməsi kimi xeyir işlərdən məhrum olma-sının səbəbi pulsuzluq deyil, bizim müvəffəqiyyət-sizliyimizdəndir.

227- Bizdən istənilən ən şərəfli mövzu olan Allahı tanımaqdır və o, insanın özünü tanıması nəticəsində hasil olur.

228- Başımıza gələn bəlalərin hamısı mərhəmətdir və ən azı, günahların kəffarəsi olur.

229- Bu dua çox ülvi duadır və bizə qeyb dövründə onu oxumaq əmr edilib. Həmin dua budur: “Ya Allahu, ya Rəhmanu, ya Rəhim, ya muqəllibəl-qulub, səbbit qəlbi əla dinik” “Ey Allah, ey Rəhman, ey Rəhim, ey qəlbləri dəyişdirən, mənim qəlbimi Öz dinində möhkəmləndir!”

230- İlham vəhyə yaxın ülvi məqamdır. Əslində, biz istəmirik, yoxsa ki, Allahın lütfünün arası kəsilmir və kəsilməz.

231- Allahın insana Ondən qeyrisinə görə kədərlənməmək qüvvə və yəqini verməsi çox yaxşıdır. Buna şücaət, iman və güclü dözümləmədir.

232- “Qəlbimi Öz eşq və məhəbbətinin divanəsi et” cümləsi xudbinliyin inkarı və pərvanə olmağı, nura çatmağı, nura çevrilməyi diləməkdir. Allahdan Onun cazibələri ilə özümüzü unutmağı və özümüzdən uzaqlaşmağı istəyək ki, Onun əzəməti qarşısında özümüzü görməyək.

233- Doğruçuluğun çin yuxular görməyə və ruhun saflaşmasına böyük təsiri var.

234- Heç ola bilərmi ki, kiminsə Allahla və Allah övliyalari ilə mənəvi rəbitəsi olsun, amma

çətin vaxtlarda onun əlindən tutulmasın, tək qalsın və ona yol göstərilməsin?!

235- Bəla və çətinliklər zamanı insanın Allaha təvəssül etməkdən, Ona sığınmaqdan və anbaan Allaha pənah aparmaqdan başqa çarəsi yoxdur.

236- Dünyapərəstlərə baxın, görün nəyə kö-nül veriblər və bir-biri ilə nəyin üstündə çəkişirlər?! Kağız və müqəvvadan ibarət dünyaya və hörümçək evə!...

237- Zahidlik dünya malına sahib olmaqla ziddiyyət təşkil etmir... Zahidliyin meyarı dünya malına malik olmaq, yaxud olmamaq deyil, dünyaya ürək bağlamaq, yaxud bağlamamaqdır.

238- Kamal və Allahla görüş qapıları açıqdır. Bizim bəndəlik vasitəsi ilə qazanılan bu mərhələlərə malik olmamağımız və onlardan məhrum olmağımız təəssüf doğurmur?!

239- Haqq tərəfdarlarının sayının az, batil tərəfin sayının isə çox olması bizi haqq yolu getməkdə büdrətməməli, soyutmamalı və saxlamamalıdır.

240- Gərək məğrur olmayaq. İnsan, nə qədər ki, Şeytan sağdır və ölməyib təhlükə qarşısındadır. Allaha sığınırıq.

241- Əgər insan bir göz qırpımı özbaşına buraxılsa, Allahdan ayrılar, Şeytan öz işini görər və insanı aldadar.

242- Bizim bu dünya ilə vidalaşmaq vaxtımız çox yaxındır, lakin biz onu çox uzaq görürük. Yoxsa bir-birimizlə bu qədər çəkişməzdik.

243- İnsan özünə qarşı heç bir düşmənin görmədiyi işi görür, yəni xeyir-bərəkət və yaxşılıq qapısının Qiyamətə kimi öz üzünə bağlanmasına səbəb olur.

244- Allah-taala çətinliklər zamanı sabitqə-dəm qalan şəxslərin imanını gücləndirir ki, heç bir bəla onları əldən salmasın və onlar dünyadan iman, zikir və Allahla ünsiyyət halında köçsünlər.

245- İnsan təvəkkül və Allahı yada salmaq-dan başqa heç nə ilə rahatlıq əldə edə bilmir və həyatı Allahı yada salmaqdan üz döndərmək və qəflətdən başqa heç nə acılaşdırmır.

246- Allahın və bəndəliyini yolunu tapmışıq mı ki, yolda olaq?! Boyuna düşən vəzifənin müəy-yənləşməsi möminin qəlbində nurdur. Əgər o, vəzifəsinə əməl etsə, daha zindan və işgəncə ona asan gələr.

247- Kaş ki, bu aləmin yoxluq və heçlikdən ibarət olduğunu dərk edəydik və “heç”ə bu qə-dər dəyər və etibar tanımıyırdıq, “heç”in üstün-də bir-birimizlə bu qədər çəkişməyəydik!

248- Şübhəli qida yemək, həmçinin haram-dan çəkinməyən şəxsin çörəyini yemək caiz olsa da, insanı xəstələndirir, ibadətdən məhrum edir və müvəffəqiyyətdən saxlayır.

249- Əməl və davranışlarımız pis olmadıqca, göydən bizim başımıza nazil olan da pis olmur. Biz elə iş görürük ki, hətta rəhmət yağışı bizim üçün bəla və əzaba çevrilir.

250- Allahın müvəffəqiyyət bəxş etməsi elə bir şeydir ki, insanın ömrü həm özü, həm də başqaları üçün xeyirli, mənfəətli və geniş miqyasda faydalı olur.

251- Biz gərək şüə alimi və böyüklərimizə sadıq qalaq. Onlar bizim mehriban və mənəvi atalarımızdır, onların bizim boynumuzda haqları çoxdur.

252- Biz səbir, təmkin və təvazökarlıq əldə etmək istiqamətində çalışmalı və başqalarının bizə qorxudan hörmət etmələrindən çəkinməliyik.

253- Əgər Allahı axirətdə görmək mümkündürsə, bu iş mümkünlük meyarı ilə dünyada da mümkündür, lakin bu göz ilə yox, qəlb və bəsirət gözü ilə.

254- İnsan bütün hallarda və çətinliklərdə bəndəlik yolu ilə gedə və nəticədə Allaha yaxınlıq qazana bilər.

255- Allahı yada salmaq, unutmaq, yaddan çıxarmaq və yad etmək amillərini biz özümüz yaradırıq... İnsanın öz əməllərinin hesabını aparması və əməllərinə diqqət etməsi (“Müraqibə” və “mühasibə”) nəticəsində işdə olan nöqsanlar üzə çıxır.

256- Allahı tanımaq və doğru yol axtaran şəxs hədəfə çatmağa, onu tapmağa, Allah dərgahına daxil olmağa və Onu tanımağa o qədər yaxındır ki, sanki ona “çatdın, daxil ol!” deyirlər.

257- İnsan tənəzzül baxımından İblisdən pis, yüksəlmək baxımından mələkdən üstündür.

258- Azacıq mənəviyyat əldə edənlər mükaşifə²¹ və kəramət²² arxasınca getməyiblər.

259- Mənəviyyatı olan və Allahı dərk edən şəxsin əlkimyaya nə ehtiyacı?! Allahı tanımaqdan üstün əlkimya ola bilərmə?!

260- Bəndəliyin əsası sevgidir. Allah-taala buyurub: “Allah onları sevir, onlar da Allahı sevir-lər”.²³

261- İnsan Quran və sünneyə bağlanmadan hansı yol ilə getsə, günü-gündən tənəzzülə uğ-rayar.

262- İnsan gərək hər gün öz mövqeyini müəyyənləşdirsin və görsün ki, haqq əhlidir, yoxsa batil əhli və o yolun davamçısıdır?

263- Allah insanı elə yaradıb ki, o, xalis bəndəlik yolu ilə mələklərin mərtəbəsindən yüksəyər ucala, peyğəmbərlər və övliaların mərtəbəsini qazana bilər.

---

²¹ Mükaşifə bəzən yüksək mənəviyyatlı insanlarda yaranan xüsusi bir haldır. Həmin vaxt insanın gözünün qarşısından maddiyyat pərdələri kənara çəkilir və o, zahiri əşyaların əsl həqiqətini olduğu kimi, həmçinin bəzi sirləri müşahidə edir. – Tərc.

²² İnsanın Allaha yaxınlıq səbəbilə bəzi qeyri-adi işlər görməsi. – Red.

²³ Maidə, 54

264- Zikr bəşəriyyətin ən yüksək kamalıdır.

265- Hər bir kəsin öz vücud və istedadına uyğun bəla kasası var. İnsanların kasası bəlalarla dolub. Lakin Allah hamını sevir.

266- Peyğəmbərlər və imamlar gəlməyiblər ki, insanlar dünyadan əsla bəhrələnməməlidir desinlər. Əksinə, gəliblər ki, bizə dünyadan səadət və izzətlə bəhrələnmək yolunu göstərsinlər.

267- Allah eləsin, bizə xeyri olan peşə seçək, onda möhkəmlənək, sabitqədəm olaq, aqlımıza hər gün bir fikir gəlməsin, hər an bir rəng dəyişməyək.

268- Keçmişdəkilərdən ibrət götürək. Çünki biz də onlar kimi ölməyə yaxınıq. Ömürdən qalan dörd günün dörd yüz min il olacağını güman etməyək.

269- İnsan əməllərinə diqqət etsə, onların yaxşı və pis nəticələrini görəcək.

270- Öz nöqsanlarımızı və onların islah edilməsi ilə məşğul olanda (görürük ki,) heç öz gündəlik əməllərimizin hesabını etməyə vaxtımız çatmır, onda qala camaatın hesabı ola!

271- Özümüz barədə fikirləşməli və özümüzü islah etməliyik. Əgər özümüz barədə fikirləşməsək və özümüzü islah etməsək, başqalarını islah edə bilmərik.

272- Yalnız bir məsələ var, o da Allaha bəndəlikdir. Allaha bəndəlik Allaha itaətdədir. Allaha

itaət etiqad və əməldə Allaha qarşı günah etməyi tərک etməkdədir.

273- Qəflət insanın insan və cinlərdən ibarət şeytanların ovuna çevrilməsinə zəmin yaradır.

274- Biz gərək Allahdan bizi anbaan bütün maddi-mənəvi, zahiri-batini, dünya və axirət fəlakət və bəlalarından qorumasını istəyək.

275- Əgər siz özünüzü düzəltməsiniz və özünüzlə Allah, peyğəmbərlər və övlialar arasında olan maneələri aradan qaldırırsanız, Allah sizinlə camaatın arasını düzəldər.

276- Bilməliyik ki, bütün mərhələlərdə əlacımız nəfsimizin islah edilməsidir. Ondan heç vaxt ehtiyacsız olmayacağıq və onsuz problemimiz həll olmayacaq.

277- Əgər insan, həqiqətən, mömin kişi və qadınlara dua edərək özünə dua etməsə, mələk ona dua edər.

278- Allahın (xüms, zəkat və sədəqə kimi) haqlarının ödənilməsi malın artmasına və paklanmasına səbəb olur. Kim bu işi görsə, malı artar və çoxalar.

279- Hər bir şəxs gün ərzində vaxtının bir hissəsini – hətta bir saatlığa olsa belə – dini elm öyrənməyə sərf etməlidir.

280- Kim özündən aşağıya baxıb “əlhəmdulillah” desə, elə bu şükrün özü zənginliyə səbəb

olar... Bu şükrün özü yoxsulun zənginləşməsi amilidir.

281- Bəziləri (Allaha) təvəkkül etməyi öz ruziləri hesab edirlər. Əslində, onlar zəngindirilər. Onlar başa düşüblər ki, əgər Allaha təvəkkül etsələr, ruziləri onlara çatacaq. Əgər çatmasa, bilirlər ki, onun çatması lazım deyilmiş.

282- Zənginlik və maddi imkan müqəddimə xarakteri daşıyıb insanın rahat yaşaması üçündür. Allaha təvəkkül edən şəxs həmin müqəddiməsiz də rahat yaşayır.

283- Belə demək olar: cəmiyyətin islah olunması müəllim və təbliğatçıların islah olunmasından asılıdır.

284- Allah qismət etsin, yəqin bildiyimiz şeylərin çərçivəsindən kənara çıxmayaq və həm vətəndə, həm də səfərdə – bütün hallarda yalnız yəqin bildiyimiz şeylərin arxasınca gedək. Çünki bu işdə peşmançılıq yoxdur.

285- İnsan gərək bu insanlıq və maariflənmə yolunda əməllərinə diqqət etsin. Özünənəzarət mərhələsinə çatmayınca (heç nəyin) faydası yoxdur.

286- Müəyyən qədər dini elm əldə etmək hamıya vacibdir ki, ehtiyac yarananda şəriət kitablarına müraciət edərək özünə lazım olan məsələni başa düşə bilsin.

287- Əgər elm ilə əməl birgə olsa, daha heç bir çatışmazlıq qalmaz... İnsan bildiklərinə əməl edəndən sonra ondan heç nə umulmur və yerdə qalan şeylər Allahın öhdəsindədir.

288- İrfani mərtəbə və kəramət aşığı olmayın. Bəzən bu cür işlər sizi Cəhənnəmə aparır.

289- Əgər Allah uzaqlaşdırmasa və qoruması, bu azgınlıq və fəsad öncüllərinin hamısında faktiki olaraq mövcud olanlar, bizim hər birimizdə potensial olaraq mövcuddur.

290- Əgər yalan və qeybət qapısı açılarsa, itaətsizlik və həddi aşmağın heç bir həddi olmaz.

291- Allah dərgahına yaxın olanların qorxusu təkcə oddan deyil, tənəzzüldəndir. “Sənin əzabına səbir etdim, amma bəs Səndən ayrılığa necə səbir edəcəyəm?!”

292- İnsanın səcdələri uzatması Şeytani çox narahat edir.

293- Bəla hər nə qədər qətiləşsə belə, sədəqə ilə aradan qalxır... Zahirədə (sədəqə verməklə malda) yaranan bu azalma artıma və ruzinin nazil olmasına səbəb olur.

294- Bəlalar bizim yəqin əldə etməyimiz üçündür.

295- Allahın gözü qarşısında olduğunu və onu eşitdiyini bilən şəxs günah edə bilməz. Bizim bütün sapıntılarımız Allahı “görən və şahid” hesab etməməyimizdən qaynaqlanır.

296- Nə üçün pərvanə deyilik və onun kimi mənəvi nur axtarışına çıxmırıq?!

297- Biz gərək hədislərlə ünsiyyətdə olaq, onları oxuyaq. Çünki şəfa onlardadır.

298- Hər gün “Vəsailuş-şiə” kitabının “nəfslə mübarizə” fəslindən bir hədis oxuyun, onun mənası barədə çox düşünün. Bir ildən sonra özünüzün (çox) dəyişdiyinizin şahidi olacaqsınız.

299- Dəfələrlə demişəm, bir daha təkrar edirəm: hər kəs bilsə ki, Allah Onu yada salanın həmnəşinidir, dostudur, onun daha heç bir moi-zəyə ehtiyacı yoxdur.

300- Bildiklərinizə əməl edin, bilmədikləriniz barədə aydınlaşana qədər ehtiyat edin. Əgər aydınlaşmasa, bilin ki, bəzi məlumatları ayaq altına atmısınız.

301- Qəflət əhli ilə çox oturub-durmaq qəlbin daşlaşmasını və zülmətini, ibadət və ziyarətlərdən uzaqlaşmanı artırır. Buna görədir ki, ibadət, ziyarət və tilavətdən (Quran oxunmasından) əldə edilən gözəl hallar imanı zəif olan adamlarla oturub-durmaq nəticəsində halın pisləşməsinə və naqisliyə çevrilir.

302- Bəziləri elə güman edirlər ki, biz günahları tərk etmək mərhələsindən keçmişik. Bilmirlər ki, günah məşhur böyük günahlardan ibarət deyil, əksinə, kiçik günahların təkrar edilməsi də böyük günahdır.

303- Əməli zikrdən üstün zikr yoxdur. Etiqad və əməldə günahın tərک edilməsindən üstün əməli zikr yoxdur.

304- Hədəf bütün ömrü Allahı yada salmağa və Ona ibadət və itaətə sərf etmək olmalıdır ki, bizim üçün hazırlanmış yaxınlıq mərtəbəsinin sonuncu dərəcəsinə çata bilək.

305- Qadir Allaha itaət silahına malik olmadan karvanımız bu təhlükəli aşırımdan sağ-salamat keçib məqsədə çata bilərmə?!

306- Qəlblərin şəfası ibadətlərin qəlbin ibadətdə iştirakı ilə (“hüzuri-qəlb” ilə) yerinə yetirilməsindədir... Gərək həmişə ibadətlərdə “hüzuri-qəlb”i gücləndirmək istiqamətində çalışaq və işin oyaqlıqda və ya yuxuda nəticələri ilə işimiz olmasın; elmin və ibadətlə ünsiyyətin artırılmasından başqa heç bir işimiz olmasın.

307- Sual: Mən Allaha yaxınlaşmaq və Ona doğru mənəvi hərəkət yolu ilə getmək istəyirəm. Bunun yolu nədir?

Cavab: Allahın adı ilə. İstəyən səmimidirsə, bütün ömür üçün – hətta min il olsa belə – günahın tərک edilməsi kifayət və yetərlidir.

308- Sual: İbadətlərdə tənbellik və süstlüyün aradan qaldırılması üçün nə etmək lazımdır?

Cavab: Əhvali-ruhiyyəniz yüksək olanda müstəhəb ibadətlərlə məşğul olun, olmayanda isə ancaq vacibləri yerinə yetirməklə kifayətlənin.

309- Sual: Nəzir etmək və and içməklə əxlaqı qaydalara riayət etmək qərarına gəlirəm, amma bir müddət sonra iradəm süstləşir və qərarımı pozuram. Nə edirəm?

Cavab: Əgər özünüzü bir dəqiqə də olsa, Allahı yad edən halda görsəniz, fikrinizi ixtiyarı şəklidə ondan yayındırmayın; qeyri-ixtiyari yayınma və qəflətə isə əhəmiyyət verməyin.

310- Duanın qəbul olmasının şərti günahın tərkdirilməsidir... Bəzən (duanın qəbul edilməsinin) gecikdirilməsi, bəzən isə (istəyin) daha yaxşısı ilə əvəz edilməsi məsləhət olur. (Belə olan halda) dua edən şəxs duasının qəbul olmadığını güman edir, amma yəqin əhli başa düşür.

311- Elə şəxslə oturub-durun ki, onu görəni kimi yadınıza Allah düşsün, Allaha itaət düşsün. Günah fikrində olan və insanın Allahı yada salmasına mane olan adamlarla oturub-durmayın.

312- Biz bilməliyik ki, əlacımız bütün mərhələlərdə nəfsi islah etmək olmalıdır. Biz heç vaxt ondan ehtiyacsız olmayacağıq və onsuz işimiz sona çatan deyil.

313- Allah bilir, insanın bir meyitə hədiyyə etdiyi salavatın nə mənəviyyəti, surəti və həqiqəti var!

314- Bu göz yaşı bütün peyğəmbərlərin Allahla görüş şövqü və Allahın razılığını əldə etmək yolu olub... Bu göz yaşı Cənnətin ən yüksək yerlərinə aiddir.

315- Mühüm istəyi olan şəxslər istək üçün qeyd edilən namaz və ibadətlərdən birini yerinə yetirməlidirlər. Əgər onlar işlərini təsbit və təsdiq etmək və istəklərini yüz faiz əldə etmək istəyirlərsə, istəklərini dilə gətirəndən, həmin namaz və dualardan sonra səcdəyə getsinlər və çalışsınlar ki, gözləri milçəyin qanadı qədər də olsa nəmlənsin. Bu, duanın qəbul olunmasının əlamətidir.

316- İnsanın ruhu maddi libas geyinmiş olsa da, çox yüksəkliklərə ucala bilir.

317- Bizim bədbəxtliyimizin çoxu elmimizlə əməlimizin üst-üstə düşməməsidir.

318- Əgər insan kamil olsa, bunu (varlıqların Allahı zikr etməsini) oyaq vaxtı eşidər və görər.

319- Ümumiyyətlə, həzrət Peyğəmbər ilahi maarifi gecə oyaq qalmaq, səhər tezdən durmaq və gecə ilə ünsiyyətdə olmaqla əldə edib... Bəli, həmin xüsusi anlar və səhər çağlarında olan o ilahi mərhəmət!.. Səhər çağ, səhər çağ!

320- İnsan gərək daim zikr etsin. Çünki daim zikrlə məşğul olan şəxs özünü həmişə Allahın hüsurunda görür və davamlı olaraq Allahla danışır.

321- Nə yaxşı olar ki, insan ibadət və ya yaxşı bir iş görəndə “bir iş görməmişəm” desin, amma başqasının yaxşı və xeyirxah işini görəndə “o, necə də böyük iş görüb!” desin.

322- Bütün əxlaqi nöqsanlar Allah-taalanı tanımaqda olan zəiflikdən yaranır... Əgər insan Allah-taalanın həmişə və bütün hallarda bütün gözəlliklərdən gözəl olmasını dərk etsə, Onunla ünsiyyətdən əsla ayrılmaz.

323- Əgər biz körpə uşağın öz ata-anasına inandığı qədər öz mövlamıza inansaq, etimad etsək, işlər düzələr.

324- Əgər biz Cənnətə və ülvü əbədiyyətə inansaydıq, Allahın hökm və göstərişlərinə bu qədər qarşı çıxmazdıq.

325- Əgər günah etməkdə özümüzü cilovlamasaq, Allahın ayələrini inkar, təkzib və istehza, yaxud Allahın mərhəmətindən naümid olmaq mərhələsinə çatacağıq.

326- Möminlərin iman və xatircəmliyinin dərəcələri var; insan imanın yüksək dərəcələrindən əyan olmaq mərhələsinə çata və xatircəmlik və yəqinləri daha da arta bilər.

327- Yer üzündə baş vermiş, verən və verəcək bütün fəsad, dağıntı, qalmaqal və hay-küylərin səbəbi yemək və içməkdəndir. Çünki mükəlləfiyyət qəzəb və şəhvətə ünvanlanıb, yemək-içmək isə onların yaranmasına səbəb olur.

328- Peyğəmbərlərin işi-gücü Allahla idi. Onlar harada çətinliyə düşürdülərsə, dərhal Allaha üz tuturdular, şad olanda da Allahı yada salardılar. Onlar sanki hər şeyin oradan qaynaqlandığını görürdülər.

329- Əhli-beytin duaları qismindən olan dualara bağlılığın ilk mərtəbəsi onlarla “oturub-durmaq” və ünsiyyətdə olmaqdır.

330- Maddiyyat, dünya və rahatlıq vasitələri insana rahatlıq gətirmir. “Bilin! Qəlblər (mülk və səltənətlə deyil) yalnız Allahı yada salmaqla rahatlıq tapır”. Buna görə də çalışmalıyıq ki, səhvlərimiz aradan qalxsın və (gözümüzün önündəki) pərdələr kənara çəkilsin. Ən böyük pərdə elə biz özümüzük.

To xod hecabe xodi

Hafez, əz miyan bərxiz!

Yəni: Hafiz, sən özün öz pərdənsən, ortadan qalx!

331- Əgər insan quru çörəklə doyursa, yaxud o, göyərti, qatıq və pendirlə yaşaya bilirsə, bəs dünyaya və dünya malına bu qədər hərislik və tamahkarlıq nəyə lazımdır?!

332- Biz özümüzü xəstə hesab etmirik, yoxsa ki, müalicə asandır.

333- Keçmiş alimlərin elm və əməldə o qədər uğur qazanmasının, ömürlərinin bərəkətli olmasının, etiqadi sapıntıdan uzaq olmalarının səbəbi halal yeməklər yemələri və şübhəli yeməklərdən uzaq olmaları olub.

334- Biz Allahın hər yerdə olmasına və bizi görməsinə etiqad bəsləyəndə necə olmalıyıq?..

Bizdən ayrı və uzaq düşməsi qeyri-mümkün olan, hər yerdə olub bizi görən zat qarşısında necə olmalı və günah etməməliyik? Allahın hər yerdə olduğunu dərk etmək hissi hər nə qədər çox gücləndirilsə, insan daha çox qorunar və amanda olar; bu hiss hər nə qədər zəiflədilsə, onun qorunması və amanda olması da zəifləyər.

335- Mübarək “qəlblər yalnız Allahı yada salmaqla rahatlıq tapır” ayəsi “Allahı zikr etməyi” qəlblərin yeganə rahatlıq və aramlıq amili hesab edir... Buna görə də əgər bizdə həmin rahatlıq yoxdursa, zikr əhli olduğumuzu deyə bilərikmi?!

336- Əgər Allahla aramızda olan hesablaşmanı təmiz aparsaydıq, digər hesablaşmalar da təmizlənər və düzələrdi.

337- Dərdi bilirik, amma özümüzü müalicə etmək barədə düşünmürük. Hətta dərmanın nə olduğunu da bilirik. Qurani-kərim buyurub: “Sonra Allah insana günah və təqvanı ilham etdi”. Lakin biz özümüzdə bir çarə qılmaq barədə fikirləşmirik.

338- Biz (mənəvi məqamlar baxımından) bizimlə aralarındakı fərqi çox böyük olan bəzi alimlər görmüşük. Sanki bizimlə onlar arasında neçə yüz illik fasilə var. Biz bunun həsrətini çəkirik.

339- Bəzi adamlar o qədər həyalıdırlar ki, bütün yoxsulluq və biçarəliklərinə rəğmən, öz ehtiyaclarını əsla büruzə vermək istəmirlər. Məgər

qonşu və həmkarları bu cür şəxslərə əl tutmalı deyillər?!

340- Əgər müsəlman şəxs İslam mədəniyyətinə yiyələnmək və başqalarını İslam həqiqətlərinə dəvət etmək istəsə, yaxud elə müsəlmanların özünü İslamda saxlamaq və onların müxtəlif küfr ölkələrinə qaçmasının qarşısını almaq istəsə, gərək İslam hüququnu mükəmməl öyrənsin və ona əməl etsin.

341- Allah-taala buyurur: “Və kim bir insana həyat bəxş etsə, sanki bütün insanları diriltmişdir”.²⁴ Bu mübarək ayədə “həyat” sözünün mənası dində azgınlığa düçar olmaqdan xilas etməkdir.

342- Müsəlmanların başına bu qədər bəla gələndən sonra (Allaha) sığınmaq halı yaranmalıdır?!

343- Mübarək “yaxşı işləri əmr et, pis işlərdən çəkindir və düçar olduğun hər bir müsibətə səbir et”²⁵ ayəsindən belə məlum olur ki, səbir etmək, dözmək, nalayiq sözlər eşitmək və onları halva, şirin və dadlı təam kimi qəbul etmək yaxşı işlərə dəvət edib pis əməllərdən çəkəndirməyin zərurətlərindəndir.

344- Bütün bəlalar bizim öz seçimimizdir. Belə ki, biz ixtiyarlı şəkildə Allaha itaəti tərk edir,

---

²⁴ Məidə, 32

²⁵ Loğman, 17

Ona qarşı itaətsizlik göstərmək yolunu seçirik və əməllərimizin əvəzi bəla və çətinliklərə düçar olmaq olur.

345- Allah eləsin, özümüzdən razı olmayaq. Əgər biz özümüzdən razı olsaq, heç vaxt Allahın bəndəlikdəki rübubiyyət haqqını əda edə bilmərik. Biz “heç” olmağımıza baxmayaraq, özümüzü “hər şey” hesab edirik.

346- Bizim geri qalmağımızın səbəbi şübhəli mallardan istifadə etməyimizdir. Şübhəli mal tərəddüd və şəkk-şübhə yaradır.

347- Hər bir kəs özü ilə Allah arasındakı əməllərinə bədbin olmalıdır.

348- Allah eləsin, insanın ruzisi yəqin olsun!.. İnsanın ruzi baxımından rahat olması çox yaxşıdır. Çünki ruzinin fikir-zikri işin zəhmətindən daha ağırdır. Ruzinin qəm-kədərini çəkməyə düçar olmuş şəxs gecə-gündüz işləyir və daim ruzi dərdi çəkir.

349- Bizdə dildə dua etmək çox olsa da, dua halı, qəlb sınıqlığı, qəlbın yanması və ah – bunlar qəlbədən çıxanda ox kimi birbaşa hədəfə dəyir – yoxdur.

350- Bəla zamanı və bəlalərin aradan qalxması üçün dua və təvəssüldən əl çəkmək olmaz.

351- Kim duasının qəbul olmasını istəyirsə, mömin kişi və qadınlar üçün dua etsin ki, duası

qəbul olan mələyin duası da yüz faiz ona şamil olsun.

352- İnsanı bir yerə çatdıran müstəhəblərdir.

353- İbadətlərdə bizdən dağ yarmaq istənilməyib, ən çətini gecə namazı qılmaqdır ki, əslində, o da tam yuxusuzluq deyil, yuxu vaxtının dəyişdirilməsidir. Yarım saat tez yat ki, yarım saat tez durasan.

354- Həzrət Yusifin hekayətində belə bir ifadə var: “Onların qarşısına çıx!”²⁶ Bu sadə bir görüş idi, amma onlar həzrət Yusifin camalını görəndən sonra əllərini kəsdilər və özlərini itirdilər... Bəs onda nə üçün mükaşifə əhli qat-qat daha güclü olan mütləq camal və kamalı görəndən sonra Ondən qeyrisindən üz döndərməməlidir?!

355- Heç ola bilərmi ki, insan ixlas və sidq ilə istəsin, amma doğru yola istiqamətləndirilməsin və ona Allahı tanımaq nişanələri təqdim edilməsin?!

356- Allah eləsin, çay dənizə birləşdiyi kimi bizim elm və biliklərimiz də necəsə – həтта nazik bir sap şəklində də olsa – əsas mənbə və qaynağa birləşsin. Yoxsa ki, əsas mənbə ilə əlaqəsi olmayan dolu su hovuzunun nə faydası, nə də ömrü və tərəvəti olur.

357- Daha üstün və ülvi kamal axtarışında olan kəs aşağılara etina etməz.

---

²⁶ Yusif, 31

358- Məgər insanla Allah arasında olan pərdələri aradan qaldırmaq üçün bel və külüng lazımdır?! Onun ən yaxşı yolu, məsələn, namazdır. Məgər namaz vaxtı özümüzlə bel və külüng götürməli və həmin pərdələrlə mübarizə aparmalıyıq?!

359- Bizim əlimizdən Allahdan başqa tuta biləcək bir varlıq yoxdur. Sabah Allahdan başqa hər şey məhv olacaq. “Yalnız Allah xeyir və əbədidir”.²⁷

360- Əgər yoldan bir az çıxsaq, cin və insanlardan ibarət şeytanlar bizə hakim olurlar. Əgər kimsə nicat və qurtuluş yolunu tapsa, xatircəm olsun, hədəf elə odur. Əməli şəkildə Allah yolunda olmaq, Onun istəyinin əksinə bir şey istəməmək və kiçik günahlara yaxınlaşmamaq... barədə əhd-peyman bağlayaq.

361- Həm ilahi hidayət, həm də bəndənin cihadının müxtəlif mərtəbələri var. Bəndənin cihad və səylərinin hər bir mərtəbəsi ilahi hidayətin bir mərtəbəsi ilə nəticələnir.

362- Boynumuza düşən vəzifəyə əməl nümunələrindən biri də çox çalışaraq Qurani layiqli şəkildə oxumaqdır. Belə ki, gərək hər oxuyanda ondan, əvvəlki oxunuşdakılarda başa düşdüklerimizdən əlavə başqa şeylər də başa düşək. Həmçinin gərək hər namazdan əvvəl qıldığımız na-

---

²⁷ Ta-Ha, 73

mazda əldə etdiklərimizdən əlavə başqa şeylər əldə edək və daha o, tam dəqiqliklə əvvəlkinin təkrarı olmamalıdır.

363- Həqiqətən, dünya və din işlərində ağıl, şüur, fərasət və zirəklik Allahın razı qaldığı işlərdir. Bu gözüaçıqlıqlar insanı dünya təhlükələri və axirət əzabından xilas edir.

364- “Hər şey bizim əndamı olmayan bu yöndəmsiz boy-buxunumuza görədir!” Biz namünasib olmayınca yuxarıdan başımıza nazil olan şey namünasib olmur. Biz hətta elə iş görürük ki, rəhmət yağışı bizim üçün bəla və əzaba çevrilir.

365- Bəzən bəzi adamlar başqalarının görməkdə aciz olduğu çox ağır və çətin işlər görürlər, amma öz həmcinslərinə mühüm bir xeyir vermirlər.

366- Həyat çox az adamın istəyinə uyğun olur. Dünyanın hər kef-damağının kənarında min bəla və tikan var. Kim dünyanı belə qəbul etsə və tanısa, həyat yoldaşı, qonşu və digərlərinin yaratdığı çətinliklər müqabilində az narahat olar... Çünki o, dünyadan bəla evi olmasından artıq bir şey gözləməz.

367- İnsanların fərqi onların elm və nadanlığındadır. İnsanların dəyəri və qədir-qiyməti də var-dövlət deyil, elminə görədir.

368- Bəlkə də, bizim geridə qalmağımızın səbəbi ziyarət, dua, Quran oxumaq və namazı ilk

vaxtda qılmaq kimi müstəhəb əməlləri tərk etməyimiz, sübh namazından sonra gün çıxma-
mışdan əvvəl yatmaq kimi məkruhlardan çəkin-
məməyimizdir. Qədim alimlər onlara ciddi riayət
ediblər.

369- Bu günün işini sabaha saxlamaq ziyan-
dır. Çünki sabahın öz işi var. Bu gün ötüb ke-
çəndən sonra əldən çıxır və onu geri qaytarmaq
mümkün deyil.

370- Müvəffəqiyyətin sərmayə, var-dövlət, yox-
sulluq, yuxu və oyaqlıqla əlaqəsi yoxdur. İnsanın
bəzən sərmayəsi olur, amma xeyir iş görməyə
müvəffəq olmur. Bəzən də gəliri az, amma xeyir-
bərəkəti çox olur.

371- Əgər kimsə doğru yola gəlib Allahı tanı-
maq istəsə və bu istəyində ciddi və niyyəti saf
olsa, Allahın izni ilə (hətta) daş-divar onu doğru
yola istiqamətləndirər.

372- Allah-taala çətinlik və bəlaları hikmətsiz,
meyar və məsləhətsiz göndərmir, bizim dua və
raz-niyaz etməyimiz üçün göndərir. Buna görə
də onların aradan qalxması üçün dua etmək la-
zımlı, raz-niyaz etmək bəyənildir.

373- Bəzən bildiyimiz aydın və asan şəriət
məsələlərinə əməl etmir, sonra da elm, əxlaq və
təbiyə sahibi olan ustadların yanına gedib bizə
ağır zikrlər və lazım olandan böyük məsələlər öy-
rətmələrini istəyirik... Bu onu göstərir ki, biz yu-

xarı düz yolla qalxmaq, kamal və yüksək mənəvi məqamlara çatmaq istəmirik.

374- Dünyada zalımdan intiqamı alınmayan və əvəzi çıxılmayan zülm yoxdur.

375- Kim diqqət etsə, dəqiq nəzər salsə və bəsirətə sahib olsa, bu dünyanın arxasında mənəvi bir qeyb aləminin olduğunu başa düşər. Və təkcə bu onun qeyb aləminin mənbəyi barədə yəqin əldə etməsi üçün kifayətdir.

376- Bəzi şəxslər olublar ki, bir günah və ya əyri iş görəndə, yaxud pak olmayan yemək yeyəndə onu başa düşüb belə deyiblər: “Zülmətə büründük, pərdə yarandı”.

377- Əgər özümüzü və kamala çatmağımızı istəyiriksə, gərək Allahla dost olaq. Əgər Allahla dostuqsa, gərək peyğəmbər və onun canişini kimi feyz vasitələri ilə də dost olaq... Deməli, Allahı yad etmək xoşbəxtlik mənbəyidir və əzələləri mütləq xoşbəxtlik amillərinə tərəf o hərəkətə gətirir.

378- Yaradılışdan məqsəd bəndəlikdir. “Cin və insanları yalnız Mənə ibadət etmələri üçün yaratmışam”²⁸ Və bəndəliyin həqiqəti həm qəlbin əməli olan etiqadda, həm də əzələrin əməlində günahların tərki edilməsidir.

379- Günahın tərki edilməsi insanın vərdişinə çevriləcək şəkildə yalnız o vaxt mümkün olur ki,

---

²⁸ Zariyat, 56

o bütün hallarda, həmişə, hər yerdə, həm camaatın arasında, həm də təklikdə davamlı şəkildə əməllərinə diqqət etsin və Allahı yada salsın.

380- Biz İmam Mehdini sevirik, çünki o, rəhbərdir. İşlərimiz birmənalı şəkildə bizə onun vasitəsi ilə çatır. Onu bizə həzrət Peyğəmbər rəhbər təyin edib. Biz həzrət Peyğəmbəri sevirik. Çünki Allah-taala onu bizimlə Özü arasında vasitə qoyub. Biz Allahı sevirik. Çünki O, bütün xeyirlərin mənbəyidir. Mümkün varlıqların mövcudluğu Onun bəxşışıdır.

381- Xeyir mənbəyindən feyzin gəlmə vasitələrinə təvəssül etmək Onun Özünün müəyyənləşdirdiyi vasitələrə üz tutmaqdır. Biz gərək onların göstərdiyi yol ilə gedək və hədəfə çatmaq üçün onların rəhbərliyi altında hərəkət edək.

382- Əməli moizələr dil ilə olan moizələrdən daha üstün və daha təsirlidir.

383- Şübhəsiz, hər gün Quran oxumaq, namazdan sonra və digər vaxtlarda olduğun zaman və məkana uyğun dualar oxumaq, məscid və müqəddəs yerlərə çox get-gəl etmək, alim və əməlisaleh insanları ziyarət etmək, onlarla oturmaq Allah və həzrət Peyğəmbərin sevdiyi işlərdəndir. İnsan gərək gündən-günə bəsirətinin artmasına, ibadət, tilavət və ziyarətlə ünsiyyətinin çoxalmasına diqqət etsin.

384- Allahdan istəyirik ki, İslam və imanın mübarək bayramlarında bizə bayramlıq kimi gü-

nahları tərک etməkdə sabit, daimi və möhkəm iradə əta etsin. O, dünya və axirət xoşbəxtliyinin açarıdır.

385- Əgər bu yol (bəndəlik və günahları tərک etmək) axıra kimi çətin olub asan və rahat sonluqla bitməsəydi, qüdrətli və mehriban yaradan bizdən onu istəməz, bizi ona həvəsləndirməzdi.

386- Görünən budur ki, günahların mütləq mənada tərک edilməsi (bütün günahlardan çəkinmək) daimi diqqətsiz baş tutmur.

387- Gərək əməldən nəticə çıxaraq. Əməlin nəticəsiz olması və nəticənin əməldən başqa şeydən əldə edilməsi qeyri-mümkündür. Belə olmasın ki:

Peye məsləhət məcləs arastənd,

Neşəstənd-o qoftənd-o bərxəstənd.

Yəni: Məsləhətləşmək üçün məclis təşkil etdilər, oturdular, danışdılar, durdular.

Allah eləsin, çox danışan olmayaq, çox əməl edən olaq.

388- Bir-birimizə baxmayaq, şəriət kitabına baxaq və ona uyğun əməl və ya tərک edək.

389- Kim bildiklərinə əməl etsə, Allah-taala ona bilmədiklərini də aydınlaşdırar.

390- Əgər hər hansı bir şəxsin ömrünün yarısı həqiqi nemət sahibini yad etməklə, yarısı isə qəflətdə keçirsə, ömrünün yarısı onun həyatı, digər yarısı isə ölümü sayılır.

391- Allaha yaxınlığın yolu nemət sahibinə şükür etmək və Ona itaətdir və onun çətinliyi başlanğıc xarakterlidir, qısa müddətdən sonra Ona yaxınlaşmaq istəyənlərə hər şeydən şirin gəlir.

392- Sual: Biz zahiri və batini çirkablara bu-
laşmışıq. Bizə təbiblik edin və bu yolu qət et-
məkdə bizə yol göstərin.

Cavab: Allahın adı ilə: Çoxlu “əstəğfurullah”
deyin, bundan yorulmayın və onun dərman ol-
masına əmin olun. “Sizin dərdiniz günahlar, dər-
manınız istiğfardır”.

393- Sual: Başqaları barədə bədgüman ol-
mağın aradan qalxması üçün nə edək?

Cavab: Daxili düşmənə – nəfsdən ibarət ən
qatı düşmənə qarşı bədgüman olmaq başqasına
qarşı bədgümanlığın qarşısını alır.

394- Gecə namazı müvəffəqiyyətlərin açarıdır.

395- Təhsil proqramında orta yolu seçin, qa-
ranlıq yerlər olanda soruşun. Faydalı təhsildə qa-
bağa getmək üçün namazların sonunda oxunan
müştərək dualara diqqət edin. “Ey öz məmləkə-
tinin əhlinə zülm etməyən....”

396- Gərək bütün şərtləri ilə birlikdə olan hə-
qiqi tövbə edək ki, günahların təsiri tamamilə si-
linsin.

397- Geniş və hərtərəfli əməli göstəriş halal
və haramda, yəni həmişə Allahı yada salmaqdır.

398- Yaxşı əməllər, Allaha itaət və insanı Allaha yaxınlaşdıran şeylər insanla qalır və insan onları buradan Qiyamətə, Qiyamətdən sonraya kimi harada olsa, özü ilə aparır. İnsanın yaxşı əməlləri, həmişəyaşar işləri məhv olmur.

399- Məgər bizim Allahın bizim zahir və batinimizdən xəbərdar olmasından artıq bir şey bilməyə ehtiyacımız var?!

400- Əgər dünyada olan hökmdarlar insanın ibadətdən hansı ləzzətləri aldığını görə bilsəydilər, heç vaxt bu maddi məsələlərin arxasınca düşməzdilər.

401- Əgər bir şeyi zənn və güman həddində bilib onu yəqin bildiyin məsələ kimi bəyan etsən, yalan söyləmiş olarsan.

402- Əgər kimsə insanın yaradılışının hədəfini başa düşsə, ona yetmiş dəfə dirilib yenidən şəhid olmaq şirin gələr.

403- Xeyir işlərə, xüsusilə haqq məzhəb davamçılarının məsləhət bildiyi xeyir işlərə, məsələn, rövzə oxunması, məddahlıq məclisləri, bayram məclisləri və sairə üçün pul xərcləmək, məzhəbin təbliği və ona hörmət əlamətidir.

404- Bu zikr və duaların sayında hansı sirlərin yatdığını və onların hər birinin hansı xəstəlikləri müalicə etdiyini Allah bilir. Biz onların bəzisini başa düşürük, bəzisindən isə xəbərimiz yoxdur.

404-

Qoftəm: be kame vəslət xahəm resid ruzi,

Qofta: dorost benegər, şayəd residə başi.

Yəni: Dedim: bir gün vüsal arzuma çatacağam. Dedi: yaxşı bax, bəlkə də, çatmışan.

Əgər bu şeirin mənası başa düşülsə, bu mübarək ayənin də mənası başa düşülər. Allah-taala buyurur:

“Tezliklə üfüqlərdə (yer və göydə) və onların öz daxilində Öz nişanələrimizi onlara göstərəcəyik ki, Allahın yalnız haqq olması onlara aydın olsun. Məgər Rəbbinin haqq olması üçün Onun hər şeydə görünməsi kifayət deyil?!”²⁹

405- Hədəfə çatmaq üçün səbir etmək lazımdır. Səbirdə qorxu və ümid halı yatır. Bunun dəlili işlərin başqa yerdən qaynaqlanması və insanın özünün bir iş sahibi olmamasıdır. Səbrin dayağı insanın bir işin baş tutmasını istəməsi, amma onun bir başqa vaxt gerçəkləşməsidir.

406- İnsan, ruhu başqa dünyaya gedəndən sonra başa düşəcək ki, dünyada bu qədər dəbdəbəyə ehtiyac yox imiş.

407- Həzrət Əli and içib ki: “And olsun Allaha, Əbu Talibin oğlunun ölüm şövqü uşağın ananın döşünə şövqündən daha çoxdur”. O, bunu dünyanın sıxıntı, bəla və narahatlıqlarından

---

²⁹ Fussilət, 53

qurtulmaq, naqislikdən kamala çatmaq üçün istəməirdi, orada olan şeyə şövqündən istəyirdi ki, onun da yolu ölümdən keçirdi.

408- Biz gərək etiqad və əməllərimizdə – istər fərqi əməllərimiz olsun, istərsə də ictimai – həmçinin ibadətlərimizdə bir an da olsun Allahın razılığını qazanmaqdan qafil olmayaraq və səhlənkarlıq etməyə. Əgər səhlənkarlıq etsək, ziyana uğrayarıq.

409- Sual: Biz çox ruzi dərdi çəkirik.

Cavab: Allah-taala Quranda məəd, Qiyamət, Cənnət və Cəhənnəmi bəyan etdiyi kimi, bütün bəndələrin ruzisini verdiyini də bəyan edib.

410- Əgər biz anasına arxayın olan bu uşaq qədər Allaha arxayın olsaydıq və Onun istədiyimiz hər şeyi verəcəyini bilsəydik, heç bir probleminiz olmazdı və bütün işlərimiz düzələrdi.

411- Əgər insan dərk edən ruhuna diqqət etsə, görər ki, o bu dünya üçün deyil, sadəcə bura müəyyən bir iş görmək və müəyyən bir şey əldə etmək üçün bir neçə günlük gəlib, yenidən geri qayıdacaq. Lakin dərk edən ruhun özü sabitdir və bu bədəni hərəkətə gətirir. “Kim özünü tanısa, Allahını da tanıyar”.

412- Əgər biz hər şeyin Allah tərəfindən olmasını başa düşsək, bu Ona tərəf üz tutmaqdır. Bu halda Ondan nə istəsən, olacaq. Allah-taala həmin şəxsə belə xitab edər: “Diri və bərqərar

hökmdar bəndəmә!” Çünki bəndə üzünü o tərəfə tutanda əzəl ilə əbədiyyəti bir-birinə birləşdirir. Amma üzünü bu tərəfə tutanda heç öz ayağının altını görmür”.

413- Biz (öz əhlindən) bu cür kəramətləri görəndə öz-özümü zə deyirik ki, kaş biz də elə işlər görə biləydik. Halbuki bu kəramətlər hara, Allahın bizə bəxş etdiyi Allahı tanımaq imkanı hara?!

